

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII / STEVILKA 35

ČETRTEK, DNE 1. SEPTEMBRA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

V znamenju olimpijskih krogov

Leta 1894 je Francoz Pierre de Coubertin znova oživil olimpijsko idejo po starodavnem običaju. Od tedaj naprej so se mesta kosala med seboj, da bi si pridobila častno nalogo, sprejeti mladino in ji pripraviti tekmovalno areno. Rim se ni ustrašil nobenih stroškov in priprave so se izvršile v največjem slogu, da bi na ta način mesto prispevalo dostojen okvir največjemu mirovnemu prazniku, ki ga zemlja pozna — olimpijskim igram.

Vatikanski radio je na predvečer otvoritve XVII. olimpiade v Rimu poslal v svet tele misli, ki so dovolj tehtne, da jih povzamemo tudi mi:

»Rim je s širokim idejnim razmahom in radodarno dejavnostjo odgovoril na čast, da so ga izbrali za sedež olimpiade. Iz starodavne Olimpije je pričakal plamen, ki so si ga nosilci podajali po vsej dolgi poti, kakor je skozi stoletja rod rodu izročal svetlobo in toplino omike.

Tudi krščanski Rim, dedič cesarskega Rima, varuh najplemenitejših vrednot človeške omike, toplo pozdravlja atlete 90 narodov, ki bodo tekmovali v siju olimpijskega ognja. Cerkev ima človeško telo za božjo moštrovino v redu stvarstva, ki ji je namenjena zmaga nad smrtjo in nad pelom. Zaradi tega pozdravlja vsako pobudo, ki naj telo dela za zdravo, trdno in močno orodje duha. Stroga in pogosto trda disciplina, urjenje za napor, odpornost proti bolečinam, neizprosna vzdržnost, ki jo zahteva šport — vse to ga priporoča kot uspešno sredstvo proti mehkužnosti in šibici lagodnosti življenja; kot opomin k redu, k obvladanju samega sebe, k preziranju nevarnosti; kot vabilo k plemeniti tekmi, ki dviga duha nad ponigličevost, nad prevaro, nad boleznijo, maščevalno nečimrnost. Vse to šport tudi varuje pred neodjenljivostjo kratkovidnega nacionalizma.

Šport je po svojem najbolj pristnem in najglobljem smislu, čigar trajni glasnik za vse človeštvo hočejo biti olimpijske igre, šola plemenitosti, poguma, potrpljenja, vesoljnega bratstva, priznavanja zaslug in sposobnosti. Te človeške vrline, te moralne vrednote pomenijo hkrati zapoved krščanstva in so najboljši pogoj, da se človek športu pridruži. Pridržki Cerkve ne veljajo tako pojmovanemu športu, temveč njegovemu pačenju; tistemu, ki ima telesni razvoj za namen samemu sebi, ki ponižuje tekme do prevare za zmago, ne doseženo z zdravimi silami telesa, temveč s škodljivimi dražili nevarnih snovi, ki morejo telo nepopravljivo uničiti. Cerkev je nasprotna takemu popačevanju športa, ki ga zaslužuje računom vseh vrst. Nasprotno pa pozdravlja Cerkev sleherni pobudo, ki hoče športu ohraniti njegovo pristno podobo, njegove najčistejše vrednote, katerih simbol je olimpijski ogenj.

Vsa trenja in nasprotja bi mogel staliti olimpijski ogenj med narodi in rasami. Zvezdni prapor Združenih držav ameriških je pri nastopnem mimohodu na dan otvoritve olimpijskih iger nosil 26-letni svetovni prvak v deseterboju — črnc Raper Johnson. Vodja ameriške misije je dejal, da je bil ta mladi fant najvrednejši zastavonoša, ki so ga mogli izbrati za to častno službo.

Naša želja je, da bi olimpijska ideja v današnjih dneh preživela dni XVII. olimpijskih iger in da bi pravilno pojmovanje športa in smisel olimpijskih iger bila odsev pravih odnosov med posamezniki in med skupnostjo. Olimpijski ogenj naj ne bi ugasnil po končanih dnevih rimskega tekmovalstva, ampak naj bi plamtel v športnikih, ki so v olimpijski areni tekmovali za zmago, tudi v njihovem vsakdanjem okolju in naj bi se razširil preko njih tudi na ves narod in vso državo, ki so jo zastopali.

Belgijci so zapustili Kongo

Letala Organizacije združenih narodov so odpeljala zadnje belgijske vojake iz Konga

V torek zjutraj je zadnji belgijski bataljon zapustil Kongo. S tem je belgijsko vojaštvo z vsemi častmi zaključilo izpraznitev dežele. Preden so se prevozna letala Organizacije združenih narodov dvignila, je dejal poveljnik vojakom: »Kongo zapuščate s ponosno dvignjeno glavo, ker ste izpolnili najplemenitejšo nalogo, ki ste branili človeška življenja in njihovo čast.« Notranji minister province Katange, Munongo, je obiskal posamezna letala in se je vojakom v imenu vlade in vsega ljudstva v Katangi zahvalil, da so bili prišli ob prvem klicu na pomoč, ko se je začelo v deželi ropanje in mučenje, in so zopet vzpostavili red. Med navdušenim pozdravljanjem številne množice so se letala pričela dvigati drugo za drugim v polet.

Vojaštvo OZN zaseda izpraznjeno ozemlje

Vojaštvo Organizacije združenih narodov je v torek ponoči zasedlo letališče na vojaškem oporišču Kamina v Katangi, ki so ga bili Belgijci izpraznili. Druge enote so krenile proti nezasedenemu ozemlju

med pokrajinama Kasaji in Katango, da bi tam nadomestile belgijske vojake po njih odhodu in preprečile na ta način vojaške spopade med Lumumbovimi vojniki in četami iz Katange.

Komunistični svetovalci zelo zaposleni

Po zanesljivih vesteh se je iz Leopoldvillu izvedelo, da spremljajo Lumumbove vojake v pokrajini Kasaji inozemski komunistični vojaški svetovalci. Pred kratkim je dospelo v Kongo sto sovjetskih tovornjakov, ki so bili poslani v notranjost dežele. V vojaškem taborišču Leopold II. v Leopoldvillu naj bi bilo po teh poročilih več kot sto sovjetskih izvedencev. Ministrski predsednik Katange, Combe, je izjavil, da daje Moskva Lumumbi vso podporo in da bo postal Kongo komunistična država, če bo Lumumba ostal na krmilu.

Nadalje je slišati, da Lumumbo stalno spremljajo štirje svetovalci: Prvi naj bi bil iz Sovjetske zveze, drugi iz Poljske, tretji neki Čeh in četrti neki belgijski komunist.

Komunistično vmešavanje v Latinski Ameriki obsojeno

Zunanji ministri držav zahodne poloble so na sestanku v mestu San José izdali resolucijo, v kateri obsojajo vmešavanje sovjetskih in kitajskih komunistov v zadeve Latinske Amerike.

Istočasno je bilo sklenjeno, da se ustanovi odbor, ki naj bi si prizadeval za poravnavo spora med Združenimi državami Amerike in republiko Kubo. Sklep o ustanovitvi tega odbora je bil sprejet z osemnajstimi glasovi, vzdržala se je glasovanja le Venezuela, Kuba pa je glasovala proti. Kubanski zastopnik Carlos Olvares je obsodil obdolžitve, češ da se Sovjeti vmešavajo v kubanske zadeve in poudaril, da si Kuba pridržuje pravico, da si sama izbira svoje partnerje.

Ameriški zunanji minister Herter je izrazil svoje zadovoljstvo nad sklepom konference ter je pozdravil še posebej ustanovitev odbora za poravnavo kubanskega spora. Med drugim je omenil, da je Kuba že dvakrat zavrnila ustanovitev podobnega odbora.

Na javni seji zunanjih ministrov je prišlo do očitne zmage ameriškega stališča; kubanski zunanji minister Raul Roa je na čelu svoje delegacije v znak protesta zapustil sejo. Neposredno pred soglasnim

sprejetjem resolucije zunanjih ministrov je Raul Roa izjavil: »Z menoj odhaja vse kubansko ljudstvo. Kuba nima v celi Latinski Ameriki nobenega prijatelja. Moja dežela ni bila deležna nobene pozornosti in razumevanja, zato bomo boj nadaljevali.« Kubanska delegacija si je dala duška zaradi neuspeha na konferenci s tem, da je v svojem hotelu ob pospravljanju kovčkov za odhod prepevala kubanske revolucionarne pesmi.

Po odhodu Kubancev so zunanji ministri sejo nadaljevali in »Izjava v San Joséju« je bila tudi formalno soglasno sprejeta.

Kubanski diktator Fidel Castro je po vnitvi delegacije v gledališču v Havani imel pred zborom učiteljev tri ure dolg govor, v katerem je na svoj igralski način protestiral proti sklepu zunanjih ministrov in je označil podpisano izjavo za izdajo. Ministre, ki so izjavo podpisali, in ZDA je ozmerjal in strahovito napadel. Za prihodnji petek je sklical državljane k protestni demonstraciji, katere naj bi se udeležili v milijonskem številu.

V nekaterih južnoameriških mestih, ki simpatizirajo s Castrom, je prišlo tudi do demonstracij.

Skoraj 3 milijarde ljudi

Število prebivalstva na svetu se letno poveča nekako za 50 milijonov in se že bliža meji tretje milijarde. V statističnem pregledu Združenih narodov, ki je bil objavljen ob koncu tedna, je navedeno, da je danes na svetu 2,9 milijarde ljudi. Največ ljudi je v Aziji, kjer se prebivalstvo očitno naglo množi kot v Evropi. Vsak drugi človek je danes Azijec, in le 14 odstotkov svetovnega prebivalstva živi v Evropi. Po mnenju Združenih narodov se bo to razmerje še naprej spreminjalo v korist Azije. V letu 2000 bo najbrž že 60 odstotkov svetovnega prebivalstva živelo v Aziji in le še 10 v Evropi.

Svetovni prirastek je v letu 1958 v primeru s prejšnjimi sedmimi leti ostal enak in sicer 1,7 odstotka. Vsako leto se je število ljudi povečalo za 48 milijonov. Število rojstev je znašalo 35 na 1000 prebivalcev,

umrljivost pa le 18 na 1000 prebivalcev.

Državi z največjim številom ljudi sta Ljudska republika Kitajska, ki ima 669 milijonov in Indija, ki ima 403 milijone prebivalstva. Sledita jima Sovjetska zveza z 209 milijoni in Združene države ameriške — z Aljasko in Havaji — s 178 milijoni.

Gostota prebivalstva je v Evropi največja in znaša 85 ljudi na 1 kvadratni kilometer. Države, ki obstajajo samo iz enega mesta, kot n. pr. Makao, Monako in Hongkong, pa imajo 2000 do 14.000 ljudi na en kvadratni kilometer.

Indijski obrambni minister Krišna Menon je v Spodnjem domu izjavil, da je vlada poslala protestno noto vladi rdeče Kitajske zaradi kršitve indijskega zračnega prostora. V zadnji štirih mesecih so Kitajci sedemnajstkrat kršili indijski zračni prostor.

— K R A T K E V E S T I —

V Organizacijo združenih narodov je bil sprejet Ciper na predlog angleškega predstavnika Beelyja. Varnostni svet je predloženo resolucijo soglasno odobril.

Voditelji socialnodemokratske stranke so izbrali župana Zahodnega Berlina, Williija Brandta, za kandidata za mesto kanclerja na prihodnjih volitvah. Mesto zveznega podkanclerja naj bi zavzel prof. Karl Schmid, sedanji podpredsednik Bundestaga. Ta imenovanja mora potrditi še strankina konvencija, ki bo novembra meseca v Hannoverju.

Vzhodnonemška policija je aretirala 147 ljudi, obtoženih špionaže za ameriško obveščevalno službo. Pričakujejo še nadaljnjih aretacij.

V Avstriji je bilo v začetku avgusta zaposlenih nad 2.327.000 ljudi, kar je največ po vojni. Nezaposlenih pa je bilo okrog 46.500, kar je približno 2,4 odstotka.

Na Cejlonu je nova vlada pod vodstvom ministrskega predsednika gospe Bandaranaike sklenila podprati vse katoliške šole, ki jih je dosedaj vodila Cerkev z državno finančno podporo. V znak protesta proti temu sklepu so v približno 1000 cerkvah na otoku zvonili zvonovi kot za pogreb.

Velika vročina je končno zajela Evropo v minuli teden, čeprav je že kazalo, da bo vse poletje deževno. Najbolj vroče je bilo v Španiji, kjer je toploter kazal 40°C. Olimpijske igre so odprli v Rimu ob 32°C v senci. Vsi nastopajoči športniki so nosili slamnike na glavi, da bi se ubranili sonca.

Na Dunaju se bo pričelo 10. septembra posvetovanje o vzpostavitvi krožne letalske proge, ki naj bi vodila preko vseh glavnih deželnih mest. V ta namen bi bilo treba spremeniti dosedanje pogodbe z letališčnimi družbami. V prvi vrsti gre za krožno linijo Dunaj — Linz — Salzburg — Celovec — Gradec — Dunaj, na kateri bi letala prevažala potnike v obeh smereh. V načrtu je pa tudi direktna povezava Dunaja s Tirolsko in Vorarlberško. Menijo, da bi v finančnem pogledu nove linije dobro uspevale.

V Sovjetski zvezi pričakujejo letos dobro ali prav dobro žetev. V zgodnji pomladi je vladala sicer suša zlasti v južni Ukrajini in v predelih severno od Kavkaza, kasneje pa je bilo deževja dovolj in o pravem času, da je setev proti pričakovanju dobro uspevala. Tudi na novopridobljenih poljih na stepah onkraj Kaspijskega morja pričakujejo razmeroma dobro žetev.

V baročno razstavo v Melku ob Donavi so vlomili tatovi, medtem ko so čuvaji plesali v bližnji gostilni. Vlomilec se je posrečilo, da so odnesli dva dragocena slonokoščena kipca. Videti je, da so morali biti vlomilci dobri poznavalci umetnin, ker sta bila kipca sicer od obiskovalcev bolj malo občudovana. Vredna pa sta okrog petnajst tisoč šilingov.

V Ammanu, glavnem mestu Jordanije, sta v vladni palači eksplodirali dve bombi v trenutku, ko je ministrski predsednik Majali začel sprejemati stranke. Močna eksplozija je porušila celo krilo vladne palače, pri čemer je izgubilo življenje 11 ljudi, 34 pa je bilo hudo ranjenih. Pravijo, da je bil atentat namenjen tudi mlademu kralju Husseinu. Dva osumljena uradnika sta pobežela v Sirijo.

Na Finskem se prav nič ne veselijo nadnega obiska, ki ga je za 3. septembra napovedal Hruščev. Dejal je, da bi rad osebno čestital finskemu državnemu predsedniku Kekkonenu za 60-letnico. Pričakujejo pa, da Hruščev namerava izrabiti nevtralna tla Finske za podoben izpad proti Zahodu in Amerikancem kot na svojem obisku v Avstriji.

Politični teden

Po svetu ...

V Kongu vre naprej

Tudi pretekli teden je bila vsa svetovna pozornost obrnjena v prvi vrsti na dogodek v nekdanjem belgijskem Kongu. Nova afriška država je postala pravi kotel, kjer vre iz dneva v dan in ne kaže še prav nič, da bi se v bližnji prihodnosti nevarnost še večjega požara zmanjšala. Nasprotno, bati se je celo, da pride do novih zapletljivih, ki bi utegnili razširiti nemire še na druge predele afriškega kontinenta.

Lumumba igra glavno vlogo

Kongoški ministrski predsednik Lumumba sicer ob vsaki priliki izjavlja, da se popolnoma strinja s sklepi Organizacije združenih narodov, ki jih je ta izdala glede Konga, v isti sapi pa kritizira korake, ki jih je storil glavni tajnik te ustanove z namenom, da bi zaustavil rastoče nered v državi in vzpostavil s pomočjo vojaških sil Združenih narodov red. Lumumbi ni dovolj, da je zahteval umaknitev belgijskih oboroženih sil, ampak odklanja tudi vsako tehnično pomoč od strani Belgijcev, čeprav bi jo ti nudili v okviru Združenih narodov. Zdi se mu, da bi umaknitev belgijskih čet in Belgijcev sploh iz Konga delovala kot čudež, da bi z rešitvijo tega vprašanja nenkrat bili rešeni tudi vsi drugi problemi, ki se mu vsak dan kopičijo nad glavo in zahtevajo čimprejšnje rešitve. Če pomislimo, da v vsem Kongu po odhodu belgijskih naseljencev ni niti enega zdravniškega domačina, si moremo predstaviti resno stanje, v katerega je Kongo zašel. Pri vsem tem ni niti treba posebej opozarjati na gospodarske razmere, ki vladajo v Kongu.

Osebnosti v ospredju

Zdi pa se, da je Lumumba njegova politična kariera važnejša od teškega reševanja perečih gospodarskih problemov v državi. Ko je govoril o političnih koncepcijah svoje vlade, je dejal, da je pripravljen razgovarjati se z vsemi na podlagi svoje politike pozitivne nevtralnosti, ki bi mogli koristiti njegovi deželi. Istočasno pa poudarja, da se bori za popolno duhovno in ideološko svobodo in neodvisnost. Nacionalizem naj postane orodje tega boja, ki nam omogoča, da nismo odvisni od nobene države in tudi od nobenega bloka, je dejal.

Napadel je tudi misijonsko delovanje belih v svoji deželi, češ da so katoliški misijonarji zagrešili mnogo napak in izgubili zaupanje ljudstva, ker so podpirali kolonialistično upravo in se vmešavali v politične zadeve.

Lumumbin cilj je razbrati iz njegovih besed o političnem združenju vseh neodvisnih afriških držav. Po njegovem mnenju naj bi afriške države stale med obema blokom in tvorile skupno gospodarsko tržišče.

Nemiri se širijo

Notranji nemiri so se v preteklem tednu še povečali, ko je tako imenovana »rudarska republika« v pokrajini Kasaji izjavila, da se hoče pridružiti neodvisni Katangi. Vodja pokrajine Kasaji se je obrnil za vojaško pomoč na predsednika Katange Čombeja in ta mu jo je takoj obljubil. Lumumba se je zbal, da bi za bogato Katango utegnil izgubiti prav tako bogato pokrajino Kasaji in je zato odredil, da njegove vojaške sile zasadejo ogrožena področja.

Videti je, da kljub velikim prizadevanjem Organizacije združenih narodov v bližnji prihodnosti še ne bo miru v Kongu. Želeči je le, da bi ves trud za ohranitev miru in omejitve spora na čim manjšem področju ne bil zaman.

Samo dva meseca svobode

Val nemirov je zajel namreč tudi sosednjo federacijo Mali, ki je komaj pred dve meseca dosegla svojo neodvisnost v okviru francoske državne skupnosti. Pojavila so se namreč različna mnenja o notranji ureditvi države; Sudan je zagovarjal centralistično ureditev države, ki naj bi praktično privedla do zlitja obeh državnih delov v enoto, Senegalci pa so nasprotno želeli federacijo, kjer bi se svojskost posameznih delov ohranila in bi to dejstvo moglo privabiti nove člane v zvezo.

Podobno kot v federaciji Mali naj bi v okviru francoske afriške skupnosti dobila neodvisnost Mavretanija. A še predno je prišlo do tega, je maroška vlada predložila zadevo Organizaciji združenih narodov, češ da bi bila nova država umetna tvorba in zahteva zato to ozemlje zase.

Stara rana je še vedno odprta

Poleg teh novih zapletljivih v afriških državah pa je še vedno nerešeno tudi alžirsko vprašanje. V političnih krogih francoske prestolnice vlada veliko zanimanje za izjave predsednika francoske republike generala De Gaullea na prihodnji tiskovni konferenci, ki je napovedana za 5. septembra. Uradno naznanilo pravi, da bo predsednik De Gaulle na tej konferenci podal pregled mednarodnih vprašanj in da bo obravnaval tudi alžirsko zadevo. Ugibajo, če bo predsednik nakazal kako novo pot k ureditvi alžirskega vprašanja. Po sodbi francoske vlade se namreč v zadnjem času ni zgodilo nič takega, kar bi stanje v toliko spremenilo, da bi bil kak nov korak upravičen. Kvečjemu je res nasprotno. Naj s tem v zvezi omenimo le nedavno usmrnitev dveh francoskih vojakov, ki so ju zajeli alžirski uporniki. Tudi glasilo Alžirske osvobodilne fronte govori v zadnji številki o okrepitevi vojne proti Franciji na političnem in vojaškem področju. Zaradi tega vsaj po zunanjih znamenjih ni moč misliti na kako bližnjo omilitve napetosti, ki bi omogočila začetek novih pogajanj.

Že itak napeto stanje v Afriki pa bo še zaostрила napoved francoske vlade, da bodo v Sahari izvedli eksplozijo tretje francoske atomske bombe, ki naj bi tokrat eksplodirala pod zemljo.

Nejevolja Angležev

Pretekli teden smo že pisali o spomenici nemških generalov z zahtevo po atomskem orožju. Ker je bila spomenica naslovljena na bonnsko vlado, se je ta tudi izrazila o njej. Kancler Adenauer je izrazil sicer podporo zahtevam v spomenici, a vendar s pridržkom, da mu ni ravno po volji, da so jo objavili v tem trenutku. Londonski liberalni časopisi posvečajo svoje uvodnike tej zadevi in zahtevajo od kanclerja Adenauerja, naj odstavi obrambnega ministra Straussa, češ da je Strauss velika ovira za nemško demokracijo in zahodno vojaško zvezo. List »News Chronicle« piše, da je Strauss obnovil staro, toda slabo nemško tradicijo.

... in pri nas v Avstriji

Ukinitev državnih podpor za živila

Trgovinski minister dr. Bock je izjavil, da bo predlagal na prihodnjih pogajanjih odpravo subvencij za mleko, ki naj bi bila prvi ukrep v vrsti triletnih postopnih zmanjšanj državnih subvencij za živila. Za otroke in rentnike je predvidena podpora za izravnavo cen.

Postopna odstranitev podpor se po ministrovem mnenju povsem strinja z zahtevami današnjega gospodarskega razvoja, kajti podpore iz javnih sredstev v prid gotovim kategorijam prebivalstva ter cenam nekaterih proizvodov so zadnji ostanek vojnega in povojnega gosp. položaja, ko je celotno gospodarstvo bilo v neredu in je oblast morala podpreti bistvene panoge. Danes pa so te podpore gospodarstvu, ki se je osvobodilo vojnih in povojnih spon, bolj v oviro kot v korist.

Spremembe v investicijski politiki

Trgovinski minister je tudi napovedal važne spremembe v državni investicijski politiki. Na mesto sedanjega desetletnega

investicijskega načrta bi naj stopil krajši, in sicer petletni investicijski načrt. Ta sprememba se je izkazala kot nujna zaradi naravnost viharnega razvoja gospodarstva, ki je doživelo v zadnjih letih velik razmah in prineslo prebivalstvu izboljšanje življenjske ravni, vendar se na mnogih področjih ni razvijalo tako, kot so gospodarski predvidevali. Predvsem se ni uresničila napoved, da je treba računati z gotovo brezposelnostjo. Zgodilo se je baš obratno, namesto brezposelnosti je zavlada pomanjkanje delavcev in s tem se je podrla ena izmed bistvenih predpostavk desetletnega investicijskega načrta, ki je hotel z državnimi intervencijami omiljevati posledice brezposelnosti. Pomanjkanje delavcev je pa po drugi strani privedlo do »licitacije« medznih zahtevkov v industriji. Delavske organizacije so namreč takoj spoznale stisko, v kateri so se znašle industrije zaradi pomanjkanja delavcev in so zahtevale povišanje plač. Povišane plače so pa seveda izzvale povišanje cen in tako se je začelo gospodarstvo vrteti v začaranem krogu, kjer plače preganjajo cene in obratno. Zato je morala država intervenirati v nasprotnem smislu, da s podražitvijo kreditov in zmanjšanjem investicij ohladi nekoliko preveč razgreto konjunkturo.

To seveda ni šlo brez preprirov v vladni koaliciji, kajti interesi volilcev, katere stranke zastopajo, so bili pač različni. Socialisti so želeli visoke plače za delavce, a nizke cene za živila. OeVP, ki zastopa kmetijske sloje in finančne kroge, pa je želela dobre cene za kmetijske pridelke in čim nižje plače v industriji. Novi petletni načrt za državne investicije bi naj dal vladi možnost za bolj gibljivo investicijsko politiko, prilagojeno vsakokratnim potrebam.

Otonov povratek se oddaljuje

Vprašanje povratka sina zadnjega avstrijskega cesarja Karla in sedanjega uradnega pretendenta za nekdanje habsburško žezlo, Otona Habsburškega, se je minuli teden znova zaostri.

Socialisti, ki so z zelo veliko nevoljo brali izjave kanclerja Raaba, češ naj Otto toži Avstrijo za povratek tako imenovanega habsburškega hišnega premoženja, so se vrgli na branje zapadnonemških časopisov. In to s prav določenim namenom. Otto Habsburški se namreč udeležuje kot politični predavatelj po raznih zapadnonemških mestih, o čemer nekateri časopisi obširno poročajo. Res so ujeli ribo. V Hannoveru je Otto Habsburški na nekem predavanju zagovarjal monarhijo kot najbolj ustrežno državno ureditev, v kateri bi naj vladar kot najvišji sodnik — določen ne od strank ali drugih interesnih skupin, temveč po rojstvu, — odločal o javnem blagru.

Avstrija je pa republika in Otto bi moral pri svojem morebitnem povratku izjaviti, da se odpoveduje vsem zahtevam po prestolu, obvezati bi se pa moral tudi, da bo spoštoval republikansko državno ureditev Avstrije. Socialisti so imeli sedaj lahko igro, da osporavajo iskrenost izjav, ki bi Otonu omogočile povratek v Avstrijo in uradno osrednje glasilo socialistične stranke, dunajska »Arbeiterzeitung« pripominja, da dokler Otto tako misli, kot je v Hannoveru govoril, naj kar tam ostane, kjer je.

Se razume, da s tem še ni izrečena zadnja beseda v tej zadevi. V zadnjih letih so se socialisti izkazali, da so sposobni marsikatero presenetljivega preokreta.

Vsemirska tekma med Ameriko in Sovjetsko zvezo

(AI) — Ujetje z zemlje odklopljene konic ameriškega umetnega satelita »Discoverer 14« po letalih v zraku ter vrnitev kabine zadnjega sovjetskega sputnika s psi, mišmi in mrčesom na zemljo sta pomembna dogodka, ki pričata, kako vedno bolj napeta je tekma za nagel prodor v vesolje. Oboje je uvod v polet živega človeka v vsemirski prostor. Gre za to, katera tekmujoča sila bo pri tem prva, še bolj pa za to, od katere vrste poletov bo človeštvo imelo več koristi. Težko je soditi, kdo ima zdaj v tej tekmi prednost, ker niti ena niti druga stran ne povesta vsega, kar dosežeta.

Do teh presenetljivih uspehov je prišlo med zborovanjem vesoljskih znanstvenikov v Kopenhaganu. Ob tej priliki je nemško-ameriški »vsemirski inženir« Werner von Braun sporočil nekaj podatkov o novi ameriški vesoljski raketi, ki bo imela tri stopnje, tehtala okoli 580 ton ter bo visoka kakih 70 metrov. Dali so ji ime »Saturn« in bo opremljena z grozdom motorjev, ki bodo delovali hkrati.

Von Braun napoveduje, da bodo s »Saturnom« lahko pognali 20 do 25 ton težko

vesoljsko vozilo do 500 km visoko, ki bo doseglo hitrost 40.000 kilometrov na uro. »Saturn« bo postavil na Mesec poldrugo tona znanstvenih naprav. Pozneje bo lahko nosil posadko dveh ali treh ljudi okoli Meseca ter jih spet pripeljal na Zemljo, ko bodo dosegli, da se bo lahko vrnil v zemeljsko ozračje s hitrostjo enajst kilometrov na sekundo. Poleg tega bodo spustili na različne tire več drugih vsemirskih ladij v študijske namene in v njih bodo tudi ljudje.

Ta sloviti znanstvenik sodi, da bo nekega dne človek lahko poslal v vsemirje postaje, ki bodo dajale nadvse važne in koristne podatke o sovražniku v morebitni vojni, poleg tega pa tudi lahko pošiljale proti napadalcu strahotno nagla, točno zadevajoča in smrtna orožja.

Von Braun je prepričan, da je pohod človeka na Mars ali na kak drug, bolj ali manj za bivanje primeren planet, edina rešitev za človeštvo. Tedaj se bomo že zavedeli nesmiselnosti sedanjih sporov in veličine božje.

SLOVENC

doma in po svetu

Pravična italijanska sodba o Slovencih

Mladinska založba Vallardi je nedavno izdala obsežno delo »Storia delle letterature d'Europa e d'America«. Za knjigo je pregled slovenskega slovstva napisal Giovanni Mayer, profesor slovenske filologije na univerzi v Rimu in predstojnik tamšnjega slavističnega inštituta.

Pregled slovenske literature v tej knjigi obsega 40 strani in sicer od Brziških spomenikov do današnjih dni. Pisatelj v uvodu razodeva veliko ljubezen do slovenskega naroda in pravilno pojmuje njegove težnje po samoohranitvi. Ugotavlja namreč težki zemljepisni položaj Slovencev in zatrjuje, da je slovensko slovstvo črpalo snovi in moči predvsem iz lastnega naroda, čeprav se ni branilo vplivov, ki so prihajali od vsepovsod. Dalje pravi, da je »ganljiva ljubezen Slovencev do njihovega slovstva že sama na sebi eden najlepših znakov njegove vrednosti. V slovstvu in po njem je slovenski narod dosegel polno zavest svoje individualnosti in svoje vloge in se je s svojimi in neutajljivimi značilnostmi vključil v krog sodobne omike.«

Pregled slovenske literature je razdeljen v tri poglavja: I. Od začetkov do Prešerna, II. Od Prešerna do konca 19. stoletja; III. 20. stoletje. Piec označuje tu dobre in važnejše literarne osebnosti od Trubarja do Bevka in Krefta. Vidi se, kako pozna naše slovstvo in zna izbirati prave momente. V nekaj besedah točno zadene karakteristiko posameznih slovstvenikov.

V tekst so vpleteni prevodi nekaterih Prešernovih, Gregorčičevih, Aškercovih, Župančičevih in drugih pesmi. Razpravo krasita dve ilustraciji. Prva predstavlja Primoža Trubarja, druga pa »Delo in mladost«, katero sta napravila Zdenko Kalin in Karel Putrih.

Univ. prof. dr. Jernej Demšar — 85-letnik

Priljubljeni slovenski zdravnik, priznani strokovnjak, mnogoletni predstojnik klinike za kožne in spolne bolezni v Ljubljani in prvi profesor dermatovenerologije na ljubljanski medicinski fakulteti, dr. Jernej Demšar, se je rodil 19. avgusta pred 85 leti v Železnikih na Gorenjskem.

Študiral je na Dunaju, kjer je leta 1901. promoviral. Specializiral se je pri najznamenitejših ujemeljiteljih dermatologije in venerologije takratne dobe. 20 let je služboval kot šolski zdravnik pri Mestnem magistratu v Ljubljani. Bil je krajši čas vojaški zdravnik v Beogradu, leta 1924 pa je kot šef-primarij prevzel vodstvo oddelka za kožne in spolne bolezni v Splošni bolnišnici v Ljubljani. Leta 1945 je bil imenovan za rednega profesorja na novoustanovljeni popolni medicinski fakulteti v Ljubljani. V pokoju živi že 12 let.

Univ. prof. dr. Demšar je lik slovenskega zdravnika, ki mu poklic ni bil nikoli v breme. Svoje težke in večkrat nevhvaležne naloge je izvrševal vedno z veseljem in zadovoljstvom. Kot najstarejši živeči slovenski in jugoslovanski dermatolog ima prof. Demšar zelo velike zasluge za razvoj dermatovenerologije v Sloveniji. Mnogo truda je vložil v vzgojo mladih specialistov, katere je učil in jim posredoval svoje bogato znanje in izkušnje.

Kljub visoki starosti, in čeprav svojega poklica ne izvaja več aktivno, se prof. Demšar še vedno zanaša za napredek svoje stroke in z zanimanjem spremlja razvoj klinike, kateri je bil prvi predstojnik.

Ob življenjskem jubileju se ga spominjamo tudi mi in želimo, da bi še dolgo ostal zdrav in čil.

Nova izdaja umetniških monografij

Pravkar je izšla iz tiska elegantna in vsebinsko bogata monografija Nikolaja Pirnata, v tisku pa je monografija Ivana Groharja. Še letos izideta monografiji Karla Putriha in Franceta Pavlovca, v pripravi pa so Jakopič, Jama in Stern, France Mihelič in Frančišek Smerdu. Prihodnje leto bodo vključeni v to zbirko monografij, ki izhaja pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani, ob sodelovanju Moderne galerije, starejši mojstri, kot so Ivanka Kobilica, Bergant in Vesel.

Pri Državni založbi bo tudi izšla v sodelovanju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti reprezentativna izdaja Gojmira Antona Kosa. Te monografije bodo pripomogle, da bo postopoma mogoče prikazati naše mojstre tako domačim kot tujim ljubiteljem umetnosti in reprezentativnih izdajah, kakor jih že imajo drugod po svetu.

Pisatelj in zgodovinar Fran Erjavec

je bil v drugi polovici avgusta vdruči operiran in zaradi tega ne more odgovorjati na pisma svojih znancev in prijateljev. Prisrčno se zahvaljuje vsem znancem in prijateljem in jih toplo pozdravlja.

Naše uredništvo želi sotrudniku »Našega tednika-Kronike« skorajšnjega okrevanja.

Druga knjiga Finžgarjevega dela

Pri Mohorjevi družbi v Celju je te dni izšla druga knjiga izbranih spisov Franca S. Finžgarja. Uredil jo je in opombe je napisal prof. France Koblar. V tej drugi knjigi — v načrtu je izdaja Finžgarjevega dela v sedmih knjigah — je na začetku roman »Lz modernega sveta«, sledi mu vrsta novel in črtic in ljudska drama »Naša kri«.

Na soncu in v morju

Počitniško pismo iz Dalmacije. Piše Alojzij Vauti, selski župnik.

Dragi bralci našega lista!

Od aprila do julija sem vas kratkočasil — ali pa morda le dolgočasil z objavo svojih doživljajev pred petnajstimi leti. Danes pa ne bom več obujal starih spominov. Le preberite še enkrat napis! »Na soncu in v morju«, se glasi! Kakor že 7 let zaporedoma, sem tudi letos odpotoval na jug, da pomladim svojo starost in si nabere zdravilnih sil za delo, ki me čaka v dolgi zimi. Letos nisem počakal do žegnjenja na naši mali božjepotni cerkvi na Sedlcu. Naj ga lepše opravljajo drugi gospodje s svojimi romarji.

Moj prijatelj ima sinčka, ki ga že dolgo nadleguje hud bronhialni katar. Najboljše zdravilo zoper to nadlogo je morski zrak in tega je zdravnik predpisal tudi našemu malemu bolniku. Pa tudi očetu in materi in malemu bratcu se bodo počitnice ob morju, na toplem soncu in v slani morski vodi prilegle. Trdijo, da je na Jadranu podnebje v okolici Biograda posebno ugodno za zdravljenje bronhijev. Na otoku Pašmanu, ki leži vstric Biograda, sem že trikrat bival na počitnicah in sem v selu Ugrinici tudi letos pri stari gospodinjici Stoji zagotovil prijateljevi družini in sebi stanovanje z uporabo kuhinje.

Moj prijatelj ima avto. Jasno je, da se je hotel peljati na sinji Jadran s tem modernim vozilom. Določili smo za odhod petek 12. avgusta ob štirih zjutraj. Morda mislite, da se tako zgodne ure nismo držali in odrinili morda šele ob petih ali šestih! Motite se! Ravno sem popil svojo zelo cenjeno prežganko in oblačil plašč, ko je ura z zvonika bila štiri. V tem so se pa že tudi odprla vrata in med njimi se je pojavil prijatelj in sporočil: Avto je pripravljen! No, pa recite, da nismo točni!

Mirna noč je še objemala Sele, ko nas je avto nosil po klancih in vijugah proti Bajtišam in dalje skozi Borovlje proti Ljubelju. Vrhovi gorā pa so se kmalu začeli jasno kazati v svitu vzhajajočega sonca. Na meji smo hitro opravili, v Tržiču pa zavili proti Brezjam. Ob pol sedmih sem že maševal pri milostnem oltarju in priporočil Mariji pomočnici poleg drugih prošenj tudi našo dolgo rajzo. Uživali smo naravne krasote lepe Gorenjske in se bližali Ljubljani. Seveda se je bilo treba oglasiti v St. Vidu pri pobratimu dr. Mateju in sestrici Anici, ki nam je razkazala svoj krasni vrt in nas za pot obdarovala z jabolki. V Ljubljani pa nas je vodila pot k prijatelju Zvabekarju, pa le za kratko časa, kajti čakala nas je še dolga pot.

Na Reki smo se okrepečali z izdatnim kosilom, nato pa krenili naprej. Čudovito lepo je izpeljana cesta ob dalmatinski morski obali. Ozki morski zalivi segajo ponekod daleč v celino, a cesta jih obkroži. Hribčki so ji morali odjenjati, cesta si utira pot skozi zaseke ali pa tudi skozi predore. Rdečkaste skalne stene na obeh stra-

neh pričajo, koliko skalovja je človeški razum s stroji odstranil in cesti utrl prosto pot. Na mnogih razglednih točkah je cesta razširjena in nudi avtom prostora za parkiranje, potnikom pa odmora in uživanja lepote božjega stvarstva. Večja in manjša naselja smo ugledali med potjo in se čudili, kako se morejo ljudje v tem skalnatem kraškem svetu preživljati. Le v zavarovanih globelih je v plodni zemlji zelenelo, največ je v njih zorela koruza.

Krepko je avto požiral kilometre, po 60 do 70 na uro, a cesta se je vlekla in vlekla. Upali smo, da bomo ob osmih v Biogradu, pa smo se uračunali. Od Reke do Zadra je 252 km, od Zadra do Biograda še 29 km. Na severo-vzhodu so se nakopičili temni oblaki in nam obljubljali dež, pa tudi na jugo-zapadni strani se je iz oblakov bliskalo. Nad nami pa je bilo vedro nebo, kar nam je dajalo upanje, da bomo ušli preteči nevihti.

Pa človek obrača, Bog pa obrne. Dospeli smo do kraja Maslenica. Tam večje ozek morski preliv Velebitski kanal z Novigradskim morjem. Gradijo most čez ta preliv, sedaj pa od morja pretrgano cesto izpopolnjujeta dva ogromna splava ali broda. Eden more natovoriti dvanajst, drugi pa šest avtomobilov in vse naenkrat prepeljati od enega brega do drugega. V Maslenici je že čakalo več avtomobilov na prevoz in vedno več se jih je nabiralo. Broda pa nista vozila, kajti temni oblaki nad nami so se strnili v hudem viharju in vlija se je ploha in lila dalj kot navadno. Čepeli smo vsi pod varno streho avtomobilov, domačini pa so tudi pobegli v svoje hiše. Ta nevihta in prevoz sta nam povzročila pol-drugo uro zamude.

Bila je že noč, pa smo hiteli naprej proti

Zadru in ga pustili za seboj. Cesto tam na nekaterih krajih šele asfaltirajo. Zagazili smo celo na novo, še nedodelano traso med blato in luže. Šofer je izstopil, da si ogleda teren, pa je do gležnjev brodil po blatu. Končno se mu je le posrečilo avto brez vsake poškodbe spraviti nazaj na pravi tir. Srečali smo na slabi cesti tovrni avto in vprašali, koliko še imamo do Biograda. Prvi mož nam je napovedal samo en kilometer, drugi ga je nategnil na tri. Prevozili smo približno toliko in zopet vprašali mimogrede. Napoved se je spet glasila: tri kilometre. Ko smo čez nekaj časa zopet vprašali, pa smo zvedeli, da smo že v Biogradu.

Biograd poznam od prejšnjih let. Ponoči pa se nisem kaj dosti spoznal v njem. Hoteli smo najprej kar v pristanišče, pa smo se znašli zgoraj pri cerkvi. Po povpraševanju tu in tam smo končno le obstali v luki. A kje boš sedaj ponoči dobil čolnarja, da te prepelje na Pašman! Ni kazalo drugega, kakor prenočiti v Biogradu. Pa kje? V tem malem mestu je že okoli 6000 tujcev, vse je zasedeno. Kaj sedaj?

Že med potom sem ob toliki zamudi na tistem molil litanije sv. Jožefa in ga prav po domače prosil: Glej, sv. Jožef, ti si bil tudi v zadregi, ko si na potovanju dospel v Betlehem in iskal prenočišče. Mnogokje si zaman trkal, a končno si le dobil streho in prenočišče vsaj v hlevu. Pomagaj tudi nam, da srečno prebijemo to noč!

Pa je pomagal. Spomnil sem se, da je zadaj za hotelom Ilirija ob obali gozd. Tja se zapeljemo in ustavimo. Ob otroka priredi mati ležišče v avtu na sedežih zadaj, sama se zlekne spredaj, midva s prijateljem pa pod drevo. Na tla odejo, oblečem se kar se da toplo, zavijem v plašč, torbo za zglavje, odenem se čez glavo z drugo odejo. Petje mimogredočih veseljakov me zaziblje v sladko spanje, zjutraj pa me zbudi zbor ptic, ki so veselo čivkale in žvrgolele v vejah nad nami. Vsi smo se spočili in naspali.

Iz Slovenske izseljenske zveze

Naprošeni smo za objavo:

Misel povezave vseh slovenskih izseljenskih društev, ki so jo sprožili slovenski izseljenski duhovniki v Evropi, je že toliko dozorela, da bo pripravljalni ali iniciativni odbor Slovenske izseljenske zveze že v kratkem lahko obravnaval vprašanje pravil in izpeljal volitve definitivnega odbora. Pripravljalnemu odboru so svoj pristop v Slovensko izseljensko zvezo javila številna društva iz Južne in Severne Amerike, iz Evrope in Avstralije. Vsa ta društva prejema Vestnik SIZ, v katerem so objavljene vse novice iz življenja Slovenske izseljenske zveze. V 7. številki tega Vestnika je bil tudi objavljen osnutek pravil in so bila vsa društva naprošena, da ta osnutek proučijo in pošljejo pripravljalnemu odboru svoje pripombe in predloge.

Na podlagi odgovorov društev se bodo

sestavila definitivna pravila, ki bodo predložena občnemu zboru SIZ v odobritev. Nato se pa bodo v smislu sprejetih pravil izvolili stalni organi zveze.

Pripravljalni odbor, ki ga vodijo slovenski izseljenski duhovniki v Evropi, je opravil in še opravlja veliko delo. Že samo izdajanje Vestnika predstavlja lepo delo, saj povezuje slovenska društva po vsem svetu. Veliko priznanje je vzbudil tudi stenski koledar za l. 1960, ki ga je izdala SIZ in ki je sestavljen iz dvanajstih lepih razglednic, ki predstavljajo znane slovenske kraje.

Vsa slovenska izseljenska društva in sploh vsi zamejski Slovenci imajo velik interes na tem, da postane Slovenska izseljenska zveza čimprej naša osrednja izseljenska organizacija, ki bo skrbela za vse Slovence po vsem svetu.

Treba je bilo za avto dobiti varno stajo. Obrniti se bo treba na g. župnika, ki ljudi in kraj pozna. Napotimo se v cerkev, da najprej mašujem. Preprostega moža vprašam, kje je najbližja pot do cerkve. Prav prijazno me pozdravi, in opiše, kje naj grem. Grede pozdravim zagorelega moža, ki me sreča. Pogleda me, vidi da sem duhovnik, mrko pogleda vstran brez odzdrava. Že iz obnašanja sem mogel sklepati na notranje mišljenje obeh.

V cerkvi je mlad kaplan »peval« mašo za umrle v staroslovenskem jeziku. Po njegovi maši stopim v zakristijo, dobim od starega župnika dovoljenje maševanja in ga poprosim za pomenek po maši. Med njegovo mašo sem sedel v klopi, pa nisem zapazil nič izrednega. Po moji maši me povabi na zajtrk in greva počasi v župnišče. Lepo mi postreže s kavo in rakijo. Med pogovorom mi pove, da je kanonik zadrškega kapitlja, pa zaradi pomanjkanja duhovnikov vrši že nad 20 let službo v fari Biograd. Oči so mu pa tako opešale, da more razločiti le še dan od noči; poleg tega ima še sladkorno bolezen. Gospodinja ne more imeti, ker ji ne more dati plače in plačevati zanj bolniško blagajno. Kuha — gospod kaplan!

(Dalje prihodnjič)

Govori se o preureditvi „Cerkvenega indeksa“

»Cerkveni indeks« je seznam knjig, ki jih verniki ne smejo brati brez posebnega dovoljenja. Po mnenju merodajnih krogov ta seznam ni več sodoben. Okrog 90 odstotkov navedenih knjig je že tako zelo starih, da jih je komaj najti še po knjižnicah. Že papež Pij XII. je leta 1956 v nekem govoru pred literarnimi kritiki dejal, da je kritika poklicana v prvi vrsti, da prikaže tudi moralno vrednost ocenjenih del, medtem ko naj bi bil »Index« le nekakšen alarmni signal v skrajnih slučajih, ko bi bilo treba klicati na pomoč najvišjo avtoriteto.

V Belgiji, Franciji in Italiji imajo že vodiče in kataloge, s katerimi je mogoče družinskim očetom, vzgojiteljem in spovednikom, na podlagi podrobnih ocen in poročil biti vedno na tekočem in vedeti, katera knjiga je za koga primerna. Tak način cenzure je modernemu mišljenju primernejši. Le v težjih slučajih naj odloča »Index«.

Univerzitetni profesorji, doktorji teologije, naj bi smeli »zaradi svoje službe« brati vsa dela, ki se jim zde koristna, ne da bi morali zaprositi za posamično ali splošno dovoljenje. Verniki naj bi se ne obračali več na svojega škofa, temveč na pristojne duhovnike ali na spovednika. Kardinal Ottaviani, tajnik svetega oficija je dejal, da ni namen Cerkve, da bi z indeksom obsojala, ampak da bi popravljala in uravnavala. Poskušati je treba doseči sporazum med avtorji in založniki, da bi bila v novih nakladah nekatera mesta izpuščena.

FRAN ERJAVEC:

284

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Točen je pa tudi izrek, da, »kamor je stopila francoska noga, tam se je ustanovila tudi framaonska loža«, toda te za Napoleona že po svojih pravilih niso smele razpravljati ne o političnih in ne o verskih vprašanjih, temveč so gojile predvsem domoljubni duh in služile v veliki meri zgolj družabnosti, zato je bil tedaj njih član tudi marsikak duhovnik (n. pr. Vodnik). Sicer so pa ostale framaonske lože za slovenstvo sploh brez vsakega pomena, ker je vladal v njih izključno francoski obredni jezik in ogromna večina naših ljudi zanje tudi nikoli ni kazala kakšnega aktivnega zanimanja, pač so se pa raznašale o njih med preprostim ljudstvom pogosto naravnost strašne bajke. Da li je obstajala v tej dobi v koroški provinci (Beljaku) loža, doslej ni znano, ni pa izključeno; vemo pa, da je delovala tedaj v Ljubljani francosko-ilirska civilna loža »Les amis du Roi de Rome«.

Stanje, kakršno je ustvaril Napoleon v Franciji, je bilo takoj uvedeno tudi v Iliriji in zadevna določila osnovnega dekreta z dne 15. IV. 1811 prilagodenega francoskemu konkordatu (s l. 1. 1812 je bil n. pr. uveden tudi francoski koledar, ki je poznal, razen nedelj, le še 4 zapovedane praznike letno, toda ljudstvo se je držalo še nadalje starega). Škofje in ostala duhovščina so še nadalje uživali dotedanja svoja posestva in dohodke, le desetina je bila odpravljena, a zato so dobili posebno prizadeti enkratno podporo in vsi tudi državno plačo (po povratku Avstrijcev so bili urejeni potem tudi za ostanki desetini in podložnikom). Župnije so bile razvrščene v 3 razrede in njihovi župniki so dobivali po 1000,

800 in 700 Fr letne plače, kaplani po 500 Fr, dekani še po 200 Fr doklade in generalni vikariji po 2000 Fr. Hudo pa so bili gmotno oškodovani tisti duhovniki, čijih kapitali za vzdrževanje so bili naloženi v avstrijskih državnih obligacijah, ker so te zaradi avstrijskega državnega bankrota l. 1811 izgubile $\frac{2}{3}$ svoje vrednosti (to je pa seveda veljalo tudi za tiste duhovnike, ki so ostali še nadalje pod Avstrijo). Patronati so bili na Koroškem odpravljeni vsi z intendantovim odlokom z dne 7. I. 1811 in vsa duhovniška imenovanja je izvrševal generalni guverner (šmohorska župnija je bila n. pr. l. 1810 podeljena francoskemu emigrantu iz Alzacije, P. Frenotu, ki je ostal potem tam kot dekan še do l. 1843, a avstrijske oblasti so mu ponovno delale velike sitnosti).

V zvezi z odpravo patronatov so za upravo cerkvene imetje ustanovili v vsaki meriji poseben »cerkveni svet« (conseil de fabrique), a ti so poslovali baje slabo, ker se vlada ni vtikala vanje. Duhovščini je bil vzet vsak neposredni vpliv na šolstvo in katekizem so morali poučevati učitelji sami po francoskem državnem katekizmu (kakor smo slišali, je tega prevedel Vodnik), ki je vseboval tudi mnogo pouka o državljanjskih pravicah in dolžnostih ter celo o poljedelstvu (avstrijske oblasti so pozneje zaplenile še 870 izvodov teh katekizmov ter jih uničile). S l. 1. 1812 je bila uvedena tudi civilna poroka (poročali so méri), ki se je morala izvršiti pred cerkveno, in enako so tudi v zakonskih zadevah razsojale civilna sodišča. St. Singer trdi, da je bila vsa 4 leta francoskega gospodstva sklenjena ena sama civilna poroka (v Trgu), kar pa nikakor ne bo verjetno. Jako nenaklonjeni so bili Francozi (kakor tudi avstrijski jožefinizem) samostanom, vendar je Marmont v Dalmaciji zelo podpiral frančiškane. Bratovščine so bile ukinjene

vse razen dveh, njihov imetje so pa zasegli v korist cesarske komore, sicer so pa zastopali ilirski upravitelji mnenje, da se vlada ne sme polastiti cerkvenih imetij. Vodstvo krstnih, poročnih in mrliških matičnih knjig so z dnem 17. V. 1812 poverili mérom, a ker ti za tak posel večkrat niso bili sposobni, so jih marsikje še nadalje vodili župniki (vsaj zasebno). Procesij se je smelo vršiti le po 5 letno (pod cesarjem Jožefom II. so pa bile prepovedane sploh vse). Ukinjen je bil tudi »tolerancijski patent« cesarja Jožefa II. in priznana protestantom popolna verska svoboda, a ker je začelo mnogo ljudi prestopati k luteranom, so skušale potem tudi francoske oblasti to precej zaježiti. Končno je bila ukinjena tudi prepoved naseljevanja židov in so prišli potem na Gornje Koroško vnovič prvi židje, dočim je ostala ta prepoved seveda še nadalje v veljavi na avstrijski Spodnji Koroški. Kakor nekoč jožefinske reforme, tako je tudi večino teh reform sprejemalo ljudstvo s precejšnjo nevoljo.

Francoski cerkveno-upravni ukrepi pa so imeli za koroško provinco še druge jako vidne posledice. K Iliriji spadajoči trije tirolski kantoni, ki so spadali dotlej k briksenški škofiji in vsa h krški škofiji pripadajoča Gornja Koroška so bili odcepljeni od dotedanjih svojih škofij in prideljeni ljubljanski, ki jo je vladal tedaj bolehen škof Ant. Kavčič, doma iz Idrije. Ker so prve čase mnogi pričakovali, da bo Napoleon Ilirijo vrnil Avstriji, se je tudi krški škof Salm vse leto 1811 trdovratno upiral predaji Gornje Koroške ljubljanskemu škofu, končno je pa moral 27. II. 1812 vendarle popustiti; vernikom pa je bilo to objavljeno šele dne 4. IV. 1812. Še isto leto je izvršil potem škof Kavčič v spremstvu svojega notarja, poznejšega škofa A. A. Wolf, tudi vizitacijo glavnih gornjekoroških župnij.

(Dalje prihodnjič)

Državna realna gimnazija in gimnazija
za Slovence

OBJAVA

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu so od 1. septembra uradne ure vsak dan od 10. do 12. ure. V tem času lahko prijavite fante in dekleta za sprejemne izpite, ki so dne 13. septembra 1960 ob osmi uri.

Ponavljalni izpiti so 12. septembra 1960. Vpisovanje pa je 14. septembra od 14. do 16. ure.

Dne 15. septembra ob 9. uri je otvoritvena služba božja in popoldne ob 13.35 uri prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

PODGORJE

(Mala Gospojnica)

V Podgorjah obhajamo romarski dan na Malo Gospojnico, v četrtek, dne 8. septembra.

Na predvečer je od 7. ure naprej spovedovanje in nočno češčenje. Na praznik so svete maše ob 7., 8., 9., 10. in 11. uri. Pri Kapelici je sveta maša ob 10. uri.

ŽIHPOLJE

Poročati moramo, kako se pri nas pridno ženijo. Najprej sta si obljubila zvestobo do smrti naša zvesta poštarica Marija Weratschnik in Ervin Winkler. Poroka je bila 13. avgusta pri Sv. Krvi.

V soboto, 20. avgusta, smo imeli pa kar tri poroke v naši cerkvi. Prva je bila iz glinjske fare; drugi par pa sta bila Hanzej Matic iz kotmirške fare in nevesta Zofija Škrabl, prodajalka pri Janeschu v Celovcu, doma iz Žihpolja. Pred poročni oltar sta stopila tudi Erika Woat, Komatarjeva v Št. Urhu, in Poldi Woschitz, Kulnikov v Sp. Dolah. Tudi Erika je prodajalka in sicer pri Brunnerju v Celovcu.

Da bi bili srečni in zvesti sv. Cerkvil V nedeljo, 11. septembra je naše zadnje in največje žegnanje naše cerkve. In v ponedeljek, 12. septembra je pri nas dan vednega češčenja. Vabimo vse od blizu in daleč na naše sončne Žihpolje.

VOGRČE

Križi ob naših poteh in poljih so navadno izpričevalo kraja. Lepi, prenovljeni in oskrbovani križi so znamenje vernega ljudstva, zanemarjeni in razpadli pa znamenje propadajoče vere.

Kje je naša odškodnina?

Naš naročnik nam piše iz Podjune:

Pred nekaj dnevi smo brali v časopisih, da štejejo ravno naše slovenske okraje na Koroškem med najbolj zaostale in pomoči potrebne. Vprašujemo se, kaj je temu vzrok? Vojna, zaplenitev premoženja, izseljevanje, diskriminacija, ki je zdaj po vojni še bolj sistematična, posebno pa moramo misliti na naše šolstvo, ki je še ravno isto, kakor pred 80 leti, oziroma še precej slabše! Prej smo znali v materinem jeziku vsaj brati in pisati enostavne stvari. Zdaj pa mnogokje že desetletja ne učijo slovenščine skoro nič. Ljudje zaradi tega ponekod ne vedo več ali so Slovenci ali Nemci in ne znajo ne enega in ne drugega jezika prav. In posledice se kažejo povsod v našem življenju!

Tudi gradnja podjunske železnice je čisto nerazumljiva. Že pred časom je bilo izračunano, da bo to podjetje zelo pasivno in železnica nepotrebna. Vsak lahko ve, da pri nas železniški promet zelo nazaduje. Ko bi bili zgradili to železnico pred 70 leti, bi jo danes lahko razdrli, tračnice in prage prodali in s tem izkupičkom popravili naše ceste, ki jih tako nujno rabimo in so prava sramota za našo državo. Kolikokrat mislim, da je zdaj pri nas »Balkan! Pa naj le zgradijo železnico, ko bo gotova, jo še zmiraj lahko razderejo, prodajo in potem ceste popravijo. Saj se konja tudi lahko vpreže za rep! Nekateri pravijo, da bo ta nova železnica velikega političnega in vojaškega pomena?

Vprašujem vas, gospoda, ki ste za te naše obupne razmere odgovorni, ali nič ne vidite, kako propada naše družinsko, družabno življenje, naš srednji kmet in naše gospodarstvo?

Povrnite nam premoženje in denar, ki nam je bilo odvzeto, popravite že enkrat škodo, pogledajte v druge dežele in dajte nam šol, a takih šol, ki bodo zares služile svojemu namenu, da bodo gojile izročilo naših prednikov in našo materino besedo, obenem pa našo mladino vsestransko usposabljalne za težko življenjsko borbo ter ji omogočile napredek.

F. A.

Pri nas na Koroškem

Pri nas imamo povsod popravljene križe, sedaj pa smo dobili še novega. Ob glavni cesti iz Pliberka proti Rudi je dal kmet in organist Miha Lubas namesto starega lesenega napraviti nov, zidan križ, kakršni so tu v navadi. Postavila sta ga z Jopovim očetom, poslikal pa ga je zelo lepo naš znani slikar Friderik Jerina iz Št. Ilja.

Na eni strani križa je naslikal križ, ker hodijo tu mimo ljudje k Božjemu grobu v postnih petkih in na praznik Treh žeb-ljev. Proti Nonči vesi je naslikana Marija Kraljica — saj tu mimo hodijo ljudje na božjo pot v Nončo ves. Proti Smihelu vidimo svetega nadangela Mihaela, ki premaga hudiča in je mogočen borilec za Boga proti vsej hudobiji, krivici in napuhu. S to sliko je gospodar Olip tudi počastil svojega nebeškega zavetnika. Slika ob cesti pa predstavlja slovanska apostola — brata sv. Cirila in Metoda. Saj sta ta dva prva v naše kraje prinesla krščanstvo in s tem največjo dobroto. Zavedala sta se, da moreta krščanstvo oznanjati le v jeziku tu živečega ljudstva, zato sta se naučila slovanskega jezika in spisala v njem prve knjige. Ker gre sedaj delo Cerkve in posebno sedanjega sv. očeta za zedinjenje vseh kristjanov, je posebno važno, da se zanimamo za vzhodne kristjane in bolj častimo sv. Cirila in Metoda, da pripeljeta vse ločene vzhodne kristjane v pravo Kristusovo Cerkev.

Križ nam je ob obilni udeležbi blagoslovil naš č. g. provizor V. Zaletel v nedeljo, 28. avgusta, zvečer. V večernem hladu se je ob zahajajočem soncu sredi naših polj razlegala molitev vernega ljudstva, srca pa so prepevala Bogu in Mariji, kot pojejo škrančki naših polj svojemu Stvarniku.

Letos smo dobili tudi tri nove farane: pri Užniku, pri Svojniku in pri Lubasu. Na Veliko Gospojnico je bila krščena tam Marija, prvi sad mladega in srečnega zakona. Zdravja in novih bratcev in sestic jim želimo!

MARIJA V TRNJU — ŽELEZNA KAPLA

Za praznik Male Gospojnice bo pri nas na predvečer, v sredo, 7. septembra, ob sedmi uri sv. rožni venec, pete litanije in nato spovedovanje.

Na praznik, v četrtek, in naslednjo nedeljo, 11. septembra, bo spovedovanje že od šeste ure zjutraj. Od sedme ure naprej pa bo sv. maša vsako uro.

V nedeljo popoldne nam bo č. g. Vinko Zaletel predaval v farni dvorani o letošnjem mednarodnem evharističnem kongresu v Münchenu. Predavanje bo spremljano z najnovejšimi slikami in s petjem, posnetim ob kongresu. Začelo se bo ob 1. uri popoldne.

Ob treh bodo pri Devici Mariji v Trnju pete litanije in blagoslov.

Gospodinjski šoli šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovcu in Št. Jakobu v Rožu

sporočata absolventkam in drugim, ki se za to zanimajo, da se začne

tečaj za konserviranje

na obeh šolah 13. septembra ob 9. uri zjutraj in konča 15. septembra zvečer.

Ker je danes konserviranje zelo potrebno, na vsak način pa dobro založena shramba pozimi družini v veselje, gospodinji pa pri kuhanju velika olajšava, vam bo tečaj gotovo koristil.

Oskrbovalnina znaša 15 šilingov na dan. S seboj prinesite tudi rjuhe.

Tečaj bo združen s duhovno obnovo in z izletom po dogovoru.

Na veselo svidenje!

Šolske sestre

Podjuna v podobi

V novi glavni šoli v Velikovcu je bila v nedeljo, dne 21. avgusta odprta razstava upodabljalajočih umetnikov in fotografov velikovškega okraja. Razstava je brez dvoma zanimiva in svojevrstna, saj združuje dela v dveh tako različnih tehnikah, kot sta slikarstvo in fotografija. Povrh tega velja omeniti, da so med slikarji zastopani tako poklicni umetniki, kot tudi diletanti. Vendar pa ta raznovrstnost razstave pravzaprav ne moti. Ljubezen do domače pokrajine in njenih ljudi je skupni predmet vseh del, na drugi strani pa občutek domačinske skupnosti, ki preveva vse sodelujoče, daje tej razstavi neke vrste harmonijo.

Po umetniški vrednosti daje razstavi poseben pomen in privlačnost udeležba Wernerja Berga, ki je postal pravcati bard Podjune in njenih ljudi. V 16 oljnatih slikah in lesorezih zaživi deželica med Obirjem in Dravo v svoji prelesti, skrivnostni luči, ki ji daje globoko doživetje in zavzeta ljubezen probajno moč in prepričevalnost enkratnega, a vekovitega dokumenta. Je to brez dvoma po številu del največja, pa tudi najbolj izbrana in zaokrožena predstava Bergovega ustvarjanja, od prvih začetkov »Galicijskega« pa do najnovejših del, kar jih je bilo videti na Koroškem. Jasno je videti proces zorenja v barvi, ki postaja vedno bolj kristalno jasna in intenzivna, v potezah, ki se kljub ohranitvi predmetnih oblik vedno bolj poglobljajo v bistvo predmeta in posebno v naravnost monumentalni arhitektoniki, ki z železno zakonitostjo svojega lastnega reda vladajo prostor. Posebno prihaja ta izčiščena monumentalnost do izraza v lesorezih. Čeprav spričo bogastva, ki je v vsaki posamezni Bergovi podobi, število del končno ni odločilno, je vendarle prav, da je ta zares re-

prezentativna razstava našla streho v Velikovcu, središču Podjune, saj je njen verni odraz, oplemeniten po doživetju velikega, a osebno skromnega umetnika, ki se zaveda, da je umetnost namenjena za ljudi, za njih duhovno obogatitev. Zato tudi ne zamudi nobene priložnosti za izvrševanje tega poslanstva.

Med drugimi slikarji velja omeniti nadarjeno pokrajinsko slikarico Friedl Nagel-Seidler, pokrajinska olja in akvarele prof. Weissa ter olja A. Spendtala. Med diletanti pa izražajo pristno občutje nekateri akvareli (Jesenska pot v parku) glavnošolskega direktorja Witta, pa tudi dela ostalih avtorjev (L. Scheschko, W. Wurzer, H. Hollega) pričajo o ljubezni do umetnosti in do domače pokrajine.

Isto občutje izražajo razstavljene fotografije, med katerimi stopata v ospredje Hans Kogelnigg in Karoline Petritsch-Schmied, z dobro izbiro motivov ter izčiščeno tehniko. Posebej velja omeniti Kogelniggove posnetke Velikovca (»Mirni Velikovec«) in podeželske pokrajine Petritscheve, od Djekš pa do Kočne. Kot posebno prijetno učinkujeta Kastrunov »Ante Pante« in A. Frankov »Stari mlin«.

Se marsikatera druga slika bi zaslužila omembo, vendar se moramo omejiti samo na nekaj najznačilnejših potez te svojevrstne a zanimive razstave, kjer si podajata roko mesto in dežela, preteklost in sedanjost. Se razume, v preteklosti je bilo tudi marsikaj hudega in bolečega, o čemer pričajo nekateri razstavljene zgodovinski predmeti. Vendar smo glavni poudarek te razstave razumeli v pogledu naprej, v bodočnost v miru, kot je mirna podjunska pokrajina, v sožitje ob medsebojnem razumevanju in spoštovanju. In upajmo, da se ne motimo!

Dekle dekletom!

Naj napišem, dekleta, danes nekaj za Vas! Kaj neki? Morda kakšno navodilo kako dosežete srečo, ali dobite dobrega moža? — Pa res! Kaj če bi služilo tudi temu namenu?

To bi vam rada povedala, kako sem zadovoljna, da so mi dali starši možnost, da sem obiskovala gospodinjsko šolo. Tega sem vesela vsak dan bolj. Lepa prilika, da sem to znova začutila, je bil dan godu naše mame.

Prav živo se spominjam, kako smo se otroci pripravljali vsako leto na ta dan. Mami bi radi za god pripravili veliko veselja. Zato smo skušali biti pridni, seveda kakor pač znajo biti pridni otroci, ki so kakor nadležne muhe. Mamo smo hoteli za god vedno tudi obdariti. Pa kaj ko je vse naše prizadevanje skozi vse leto, da bi vsaj malo zredili naše možničke, imelo tako malo uspeha. Le malokdo se je tu in tam usmilil naših hranilčkov in spustil vanje kak groš. Kako smo jih vedno znova preštevali, a kaj ko so se le tako počasi množili!

Ko se je jel bližati mamin god, smo hodili ogledovat izložbena okna vaške trgovine. Kakšno bogastvo so tam občudovale naše oči! Izbira je bila res velika, a kaj ko so bile cene še večje, vse previsoke za naše suhe možničke. Le s težavo smo vsako leto mogli z združenimi prispevki kupiti kak dar.

Letos pa je bilo to čisto drugače. Ne zato, ker bi imeli pripravljenega več denarja. To ne! Pri pripravi darov mi je pomagala gospodinjska šola. Pa nisem šla tja po darove! Le naučila sem se tam marsikaj, kar mi je za to priliko močno prav prišlo.

Ko sem hodila mimo trgovine, mi je prišla pametna misel. Blago za predpasnik je vendar veliko cenejše kot izdelan predpasnik. V gospodinjski šoli sem se naučila šivati. Zakaj tega ne bi izrabila? Mama se je zvečer čudila, ko sem jo podila spat, nazadnje me je pa le ubogala. Tako se mi je posrečilo, da sem na skrivaj napravila ličen predpasnik. Za denar, ki sem ga na ta način prihranila, sem lahko kupila še blago za prtiček za mizo. Da bi bilo mamino veselje še večje, sem ga okrasila z narodno vezeno. Žareči nageljni na prtu naj pričajo mami o moji ljubezni in hvalečnosti do nje. Nič zato, če sem tudi za to delo morala žrtvovati nočne ure. Ob misli na noči, ki jih je prečula mati za nas, mi to ni bilo prav nič težko.

Mizo mora krasiti na mamin god šopek izbranih rož. Tudi po te mi ni bilo treba hoditi k cvetličarju v Beljak ali Celovec. Natrgala sem jih na domačem vrtu, kjer sem si po navodilih gospodinjske šole napravila lepo cvetlično gredo, da imam skozi vse leto dovolj cvetja.

Še za pod zob bo treba kaj poskrbeti. Pa kaj ko se mama kar naprej vrti po kuhinji! Da bi pa hodila po take reči za drag denar v slaščičarno, mi še na misel ni prišlo. Zakaj neki, ko sem se pa vendar tega dovolj naučila v gospodinjski šoli. Zaupala sem svojo skrb očetu, ki mi je radevolje priskočil na pomoč. Namislil si je popravek v Beljaku in mama je morala z njim, ravno zadnji dan pred svojim godom. Zdaj sem bila

Bralcem našega romana

„Visoška kronika“

Zaradi pomanjkanja prostora v današnji številki bomo mogli objaviti naslednje nadaljevanje šele prihodnjič.

Prosimo za dobrohotno razumevanje.

celo dopoldne sama. Pohitela sem in kmalu se je hladila na mizi lepo zapečena torta, ki je napolnila s svojim vonjem vso kuhinjo. Nestrpno sem čakala, da se je ohladila, da sem jo lahko še pred maminim prihodom oblila in okrasila. Ko je mama prišla, je bila torta že na varnem ali duh po njej bi me bil kmalu izdal. Pa je bila mama tako dobra, da me ni spravila v zadrego. Izdala se je šele na dan godu, ko smo ji vsi srečni voščili. Morali bi jo videti, kako je bila vsega vesela, vesela še bolj zato, ker sem ji dokazala, da me ni poslala v gospodinjsko šolo zastonj. Še oče je bil kar ponosen na me.

Zakaj vam opisujem vse to? Čez dva meseca bosta naši gospodinjski šoli šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovcu in Št. Jakobu v Rožu zopet odprli vrata. Ne zamudite ponujene prilike. V zimskih mesecih si lahko naberete bogate zaklade znanja, ki vam bodo koristili vse življenje. Sama že okušam sadove, zato vam, dekletom, teh šol nikoli ne bom mogla dovolj priporočiti.

Lenarčič Marija, absolventka.

NEDELJA
11.
SEPT.Celovec
Velesojmsko
razstavišče
ob 14. uri**Senzacionalna TOMBOLA****5 AVTOMOBILOV**Televizijski aparati, hladilniki, motorni rollerji
mopedi in še 500 dobikov1 Ford Taunus 17 Md.L.
1 Ford Taunus 12 M
1 Ford Anglia Super
2 Steyr-Puch 500 DL**Strnišč ne pustiti nepreoranih!**

Strnišča ne smejo ostati čez poletje, še toliko manj pa do spomladi nepreorana. Dasi ravno zna večina kmetovalcev vsak najmanjši kos zemlje temeljito izrabiti, se dogajajo še vedno slučajni, da ostane tu in tam strnišče do jeseni nepreorano, kar pa zemljišču zelo škoduje.

Vsako zemljišče, pa naj bo še tako majhno, moramo znati vedno pravilno izkoristiti in dobiti iz njega čim več pridelkov; prav posebno važno je to še v današnjih časih. — Na strnišče pridejo vedno razni strniščni sadeži. Ako pa strniščnih sadežev iz kateregakoli vzroka nismo posejali in smo pustili njivo prazno, moramo strnišče takoj vsaj 5 do 9 cm globoko preorati; njiva ne sme ostati niti en dan nepreorana. Vsak izgubljeni dan pomeni znatno poslabšanje zemlje; nasprotno pa nam zrahljanje zgornje plasti olajša nadaljnje obdelovanje. Če je njiva dobro sprasena jo jeseni mnogo lažje in bolje obdelamo in pripravimo za setev, kakor pa če bi morali orati šele trda tla.

V pravočasno zoranem zemljišču se ohrani veliko vlage, od česar imamo brez dvoma velike koristi. Če njive, s katere smo spravili žito, takoj ne preorjemo, se zemlja zelo strdi in zbije ter globoko posuši, ker pride vlaga iz spodnjih plasti na površino in tam izhlapi. Na njivi nastanejo zaradi tega velike razpoke.

Vsaka zemlja, ki je zbita, se zelo močno osuši. Čim bolj gosta in vezana je zemlja, tem lažje in hitreje prodira voda iz spodnjih plasti na vrh. To se ravna po zakonih kapilaritete (luknjičavosti). V zemlji so namreč večje luknjice, ki tvorijo cevke s precej velikim premerom (večji kot 1 mm), poleg njih pa tudi manjše, ki tvorijo tanke lasovite cevke. Voda prodira po teh drobnih cevkah kvišku in to tem bolj visoko, čim tanjše so te cevke. Čim bolj je zemlja stlačena, tem več lasnic je v njej. Ko pride voda v težki; zbiti zemlji na površino, izhlapi in s tem omogoči nadaljnje prodiranje vode iz spodnjih plasti na površino. Zato se v času suše zbite zemlje globoko v dno posuše; zemljišča, ki so dobro zorana, so sicer na površju suha, v notranjosti pa vlago ohranijo.

Zemlja ohrani svojo vlažnost samo tedaj, če je zgornja plast zrahljana. Tedaj voda izpodnebnih padavin lahko pronica v zemljo in se tam nabira v lasovitih prostorih nižjih plasti, ki jo ves čas zadržujejo. Ob suhem vremenu se dviga voda po lasnicah samo do one višine, do katere je zemlja zbita. Skozi rahlo zgornjo plast pa ne more, ker je tam samo malo lasnic. Izhlapevanje na površini je majhno in voda se iz spodnjih plasti ne izgublja v zrak.

Enkrat kaj drugega na mizo**Cvetačna solata**

V slani vodi skuhamo, toda ne premehko, lepo cvetačo. Odcejeno oblijemo z marinado iz olja in kisa. Namesto navadnega, uporabimo lahko kak dišavni kis. Tako oblita cvetača naj stoji vsaj 2 uri, vmes jo večkrat polijemo z marinado, ki se je natekla okrog nje. Cvetačo položimo na okrogel steklen krožnik, okrog nje pa denemo pikantno krompirjevo solato, malo kisle graha in nastrganega korenčka z majonezo, kupček nastrgane surove pese, pomešane s hrenom in zabeljene z oljem in kisom. Okrasimo še s kolesci kislj kumaric in zelenim peteršiljem.

Plošča s surovo zelenjavo

V sredo okrogle plošče denemo kupček surove naribane zelene, pomešane z majonezo. V sredi naredimo vdolbinico in jo napolnimo z nastrganim korenčkom, zabeljenim s kisljo smetano. Okrog zelene napravimo venec iz nastrgane rdeče pese in brena. Oboje zabelimo z oljem, kisom in soljo. Zadnji venec pa je iz fino narezane zelja, ki smo mu primešali malo majoneze, gorčice, soli, sesekljanega zelenega peteršilja in paradižnikove mezge.

Zelenjavne plošče lahko sestavljamo iz različnih zelenjav, samo surovih ali pa tudi mešanih.

Popolnoma drugačne pa so razmere, če je zemljišče na površini zbito. Ko dežuje, voda težko pronica v zemljo, zato odteka po nagibu ali pa zaostaja na površini, ako je svet raven. Takšna zemlja se za časa padavin zelo slabo oskrbi z vodo, medtem ko v zgornji plasti voda zastaja. Ker je v zbiti zemlji tudi v zgornji plasti veliko lasnic, priteka voda v veliki meri po lasnicah na površino, kjer izhlapeva. Ob suši je to izhlapevanje še prav posebno močno, zato suša takšni zemlji škoduje močnejše kot deževje.

Rahla zgornja plast zemlje uravnava talno vlažnost in zvišuje njeno enakomernost v raznih dobah. Vse, kar rahlja zemljo, služi temu namenu, in to je pravilno in pravočasno obdelovanje; to opazamo tudi pri raznih okopavinah.

Tam kjer skrbno plevemo, okopavamo in držimo zgornjo plast zrahljano, ne trpijo rastline toliko zavoljo suše kot pa na trdih tleh. To je najboljši dokaz, da je v spodnjih plasteh zadostna vlaga, katero čr-

pajo rastline tudi za časa suše, medtem ko je na neobdelanem in trdem zemljišču voda že večinoma izhlapela.

Z rahljanjem zemlje omogočimo tudi boljši dostop zraka, toplote in vlage. Zaradi tega se razne rudninske snovi, ki so v zemlji, hitreje razkrajajo in so pozneje rastlinskim koreninam lahko dostopne. Izpodnebna voda ni kemično popolnoma čista, ampak vsebuje tudi ogljikov dvokis in amonijak, ki sta v njej raztopljena. Talna voda priskrbi rastlinam hranilne snovi, ki jih raztaplja, je pa obenem tudi sama neobhodno potrebna hrana.

Zelo živahno je v zrahljani zemlji delovanje raznih drobnoživk, katere pospešujejo razpadanje poginulih rastlinskih in živalskih ostankov.

S preoranjem uničimo ves plevel, ki v zemlji pozneje strohni in razpade ter jo obogati na sprstenini. Iz vsega navedenega sledi, da ne smemo pustiti strnišč nikdar nepreoranih. Zemlja, ki je pravočasno preorana, je bolj rodovitna.

Kaj vpliva na tolščobo v mleku in od česa je odvisna?

Vzroki, od katerih je odvisna tolščobnost mleka, so zelo različni. Znano je, da proizvaja ena krava bolj tolsto, druga pa manj tolsto mleko, čeprav sta obe iste pasme, v istem hlevu in pri enaki krmi. Tolščobnost mleka je posebnost posamezne živali. Krava je že podedovala večjo ali manjšo sposobnost donašati bolj ali manj tolsto mleko. Ker je ta sposobnost dedna, je treba odбирati teleta za nadaljnjo rejo predvsem od takih krav, ki dajejo največ in obenem tudi dovolj tolsto mleko.

Dalje je odvisna tolščobnost mleka od dobe, ki je potekla od zadnje otežitve v poštevi prihajajočih krav. Mlečnost krav tem bolj pojema, čim več časa poteče po otežitvi; glede tolšče pa opazujemo, da tolščobnost mleka polagoma narašča in je tik pred presušenjem krav najvišja. Ako mlečne živali nezadostno krmimo, ako ne dobijo dovolj redilnih snovi v pokladani

jim krmi, se prav lahko zniža količina tolšče v mleku pod podedovano najvišjo mejo neglede na to, da dobiva žival v pokladani krmi vse redilne snovi v zadostni količini. Takšno krmilo je predvsem kisljeno seno ali pa zelena krma s kislj travnikov in pa paša na kislj pašnikih. Neugodno vpliva na mlečno tolščo tudi vsak prehitel prehod od ene krme na drugo.

Bolj pogosto kakor kaj drugega pa lahko povzroča moljenje, da je tolšča v mleku nenakomerna. Znano je, da je v prvih curkih pomolzenega mleka najmanj, a v zadnjih pa največ tolšče. Ob začetku moljenja pomolzeno mleko ima večkrat le dva odstotka tolšče, nazadnje pomolzeno mleko pa včasih tudi do sedem odstotkov tolšče. To je dokaz, kako važno je, da vsako kravo vedno čisto pomolzem. Tolščobnost mleka pa je tudi odvisna od časa, ob katerem molzemo.

Novi Opel Rekord

Minuli teden je bil v palači Auersperg na Dunaju predstavljen javnosti novi model avtomobilskih tovorn Adam Opel v Russelsheimu, „Opel Rekord 1961“. Predstavniki „General Motors“, svetovnega avtomobilskega koncerna, kateremu pripada tudi Opel, dr. Meile, je zbranim predstavnikom avstrijskega javnega življenja ter predstavnikom avstrijskega časopisja na kratko označil značilnost novega vozila, ki po zunanji obliki močno spominja na tip „Kapitän“ ter se tako vključuje v sodobno smer karoserijskih oblik. Ravne, jasne in mirne črte, v katerih je predvsem poudarjena horizontala, dajejo novemu Opel Rekordu brez dvoma elegantno obliko, ki bo temu po svoji zanesljivosti že itak dobro znanemu vozilu pridobila novih prijateljev.

Streha je nekoliko bolj ploščata. Na ta način je postala zunanja oblika vozila bolj potegnjena.

Pri konstrukciji novega Opela je bil merodajen notranji prostor. S to izpopolnitvijo je bila povečana ugodnost vožnje. Že itak prislovično velik prtljažni prostor je bil povečan še za 10%. Varnost potnikov povečujejo prevleke iz „Moltoprem“ penastega gumija na sprednjem okenskem okviru. Razširjena so tudi vrata, kar bo posebno ugajalo obilnejšim vozačem in potnikom. Vozači bodo mogli svojo brzino hitreje kontrolirati, kajti novi brzinomer jo bo izkazoval v treh barvah. Ko bo vozač prekoračil brzino 100 km se bo zasvetila rdeča barva, kot opomin, da naglica ni vedno dobra. Naprava za umivanje šip bo zdaj serijsko vgrajena v vse modele. Ura je električna. Brisalca šip bosta delovala paralelno in ne več eden proti drugemu kot pri dosedanjih modelih, kar je včasih motilo vozača.

Tudi novi model ima preizkušeni 1,5-litrski 4-cilindrski motor s 50 ks. V drugi izdelavi pa je opremljen s 1,7-litrskim motorjem s 55 ks. Najvišja brzina pri modelih z 1,5-litrskim motorjem znaša 128 km, pri modelih z 1,7-litrskim motorjem pa 132 km na uro. Poraba bencina znaša 8,5 do 9,5 litrov na 100 km. Tudi novi Opel Rekord bodo dobavljali v dveh izdelavah: z dvojnimi ali pa s četvernimi vrati.

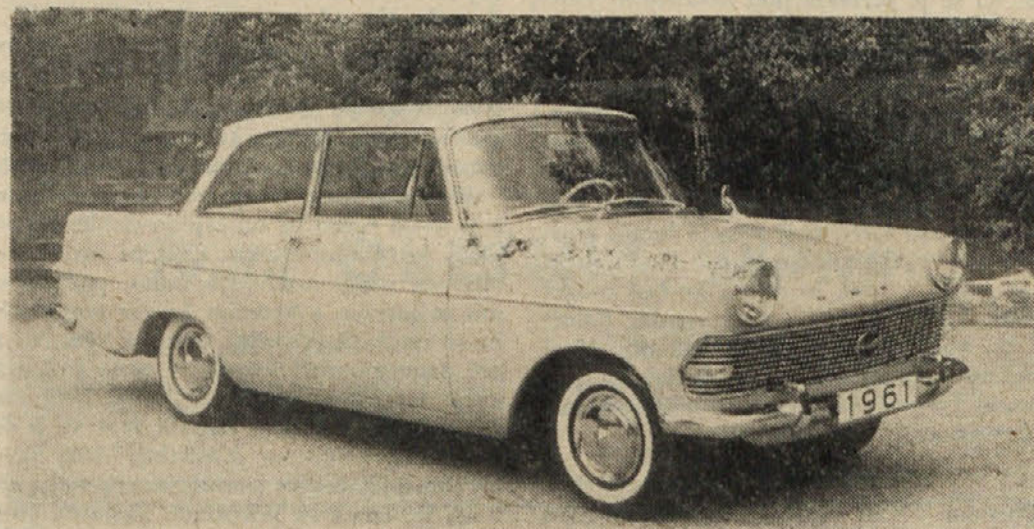
Izbokane so vzmeti na zadnjih kolesih, kar še povečuje dosedanja komfort pri vožnji obenem pa daje vozu večjo stabilnost med vožnjo.

Rekord z dvojnimi vrati bo na trgu v septembru 1961, dočim bo Opel Caravan prišel na tržišče v novembru 1960, limuzina s četverimi vrati pa v januarju 1961.

Novi modeli skupine Opel Rekord bodo ostali nespremenjeni več let, isto velja tudi za druge tipe sedanega izdelovalnega programa, to je Kapitän, Opel 1200 in tovornjak Opel-Blitz.

CENE NOVIH AVTOMOBILOV ZNAMKE OPEL REKORD:

V primeri z dosedanjimi modeli so cene za nove avtomobile le malo narastle: Rekord z 2 vrati in 1,5-litrskim motorjem 50.600 šil., Rekord z 2 vrati in 1,7-litrskim motorjem 51.200 šil., Rekord 4 vrat in 1,5-litrskim motorjem 54.500 šil., Rekord s 4 vrati in 1,7-litrskim motorjem 55.100 šil., Caravan z 1,5-litrskim motorjem 53.350 šil., Caravan z 1,7-litrskim motorjem 53.950 šil.

Novi „Opel Rekord 1961“

Šoferski kotiček**VISOK POVPREČNI TEMPO BREZ DIRKANJA**

Človeka, ki ima svoje motorno vozilo z ničemer ne morete bolj užaliti kot s tem, da mu ne verjamete, kadar pripoveduje kako malo časa je potreboval od enega kraja do drugega. Kdor pa ve, kako težko je pri vožnji na daljše proge voziti s povprečno hitrostjo 60 ali 70 km na uro, v krogu izkušenih vozačev ne bo pretiraval. Seveda je razlika, če vozimo po avtocesti ali po navadnih cestah. Na avtocestah se da voziti mnogo hitreje in je tudi potem povprečna brzina lahko višja. Drugače pa je z vožnjami po navadnih cestah, kjer mrgoli drugih avtomobilov, motorjev, voz, mopedov in kolesarjev, na katere se je treba ozirati in zaradi katerih moramo večkrat z brzo nazaj.

Izkušnja je pokazala, da z dirkanjem človek ne pride dosti hitreje na cilj. Morda ste že kdaj sami to opazili med vožnjo. Recimo, da ste se peljali po cesti iz Celovca v Beljak s hitrostjo 60 km na uro; ko ste privozili iz Krive vrbe, vas je nekdo prehitel. Ta je vozil z brzo 80 km na uro in vam je za prvim ovinkom izginil izpred oči; toda pri prvem križišču železniške proge in ceste v Pričicu je stal spet pred vami in

NE PREHITEVAJ, ČE NISI POPOLNOMA GOTOV, DA TI BO TO USPELO BREZ TVEGANJA!

moral prav tako čakati, da so se zapornice dvignile, kot ste morali čakati vi, ki ste vozili enakomerno 60 km na uro. Ne samo to, da je oni, ki vas je prehitel po Krivi vrbi, moral prav tako čakati kot vi, ampak tudi to, da ni z divjanjem dosegel drugega kot to, da je porabil več bencina, obrabil več gum in živcev ter ves čas več tvegaj kot vi, vam mora biti dokaz, da se z divjanjem ne pride hitreje do cilja.

Ugodno povprečje v brzini se da doseči le z enakomerno zmerno hitro vožnjo. Poglejmo naslednji račun: Nekdo hoče v eni uri prevoziti progo 60 km in v začetku vožnje vozi s povprečno hitrostjo 40 km na uro ter potrebuje za prvih 30 km 45 minut. Da prevozi še ostalih 30 km pa ima na razpolago samo še 15 minut. Prevoziti mora torej teh 30 km z brzo 120 km na uro, če hoče biti v eni uri na cilju. Če pa vozi le četrt ure z brzo 40 km na uro, zadoštuje za ostalih 50 km povprečna brzina 67 km na uro, da prevozi razdaljo 60 km v eni uri; vendar pa mora 40 km prevoziti s povprečno brzo 80 km na uro, če je vozil prve pol ure z brzo 40 km na uro.

Torej vidimo, da se izplača voziti zmerno hitro, ker se pri taki vožnji ne utrudimo in nam ni treba prenapenjati svojih živcev; ter prištedimo na bencinu, gumah in — ne tvegamo preveč.

TRETJE PISMO FANTOM:

Prijatelji hočete biti dekletu ...?

Dragi fant, gotovo si kar nevoljen nad mojimi nasveti, ko ti je srce polno lepe ljubezni in srčnih čustev in se tvoje misli mudre pri »izvoljenki tvojega srca«. »Saj vendar ni nič hudega, če mislim na njo, katera mi naj nekoč postane družica v življenju; dotlej pa naju veže lepa vez pošte-nega prijateljstva!« Tako modruješ sam pri sebi.

Tudi druge sem že slišal, ki so prav tako zagovarjali svoje razmerje do dekleta: »Med nama ni nič drugega kot prijateljstvo.« Zato se pa vprašam, ali je tako medsebojno prijateljstvo med fantom in dekletom brez ljubezenske primesi sploh mogoče. Mislim namreč na ono pravo, iskreno prijateljstvo.

Kaj je prijateljstvo?

Prijateljstvo nastane, ako ljubljena oseba vrača ljubezen; s tem se dvoje oseb vedno bolj tesno povezuje v eno misel: kako drug drugemu storiti dobro in drug drugemu postati čimbolj enak v kreposti in čednosti. Zato je podlaga pravega prijateljstva medsebojno spoštovanje; spoštujemo namreč tistega, katerega krasijo posnemanja vredne kreposti. Brez teh medsebojnih duševnih vrednot pravo prijateljstvo sploh ni mogoče.

Ljubezen je duhovna sila, ki ima sedež v pameti in volji, ne pa v čustvih in nagonih. Razum spozna vrednosti in čednosti druge osebe, volja pa se je oklene. Tako duhovno združenje dveh oseb poraja pravo prijateljstvo; polagoma seveda ta združitev duš objame tudi srce; saj sta v človeku umska in čutna narava tako tesno združeni, da samohotno vplivata druga na drugo.

Iz povedanega moreš, dragi fant, razbrati, da je lepo, idealno prijateljstvo med moškim in žensko vsekakor mogoče; toda tako prijateljstvo zahteva neizmerno veliko moralne moči in duhovne dozorelosti, da more biti trajno in ostati neomadeževano. Le duše, ki so si v težkih bojih osvojile tako visoko нравno mišljenje in se utrdile v kreposti po dolgi samozataji, so zmožne gojiti tako medsebojno prijateljstvo.

Nevarnost »prijateljstva«

V mlademu človeku pa navadno prevladujejo čustva, dočim ima razum le podrejen vlogi; pri izbiri prijateljstva odloča pogosto simpatija oziroma antipatija. V tej dobi je tudi spolni nagon, najmočnejši vseh nagonov, najnevarnejši, da si pridobi nadoblast nad čustvi, zato je le težko mlademu človeku skleniti prijateljstvo, ki bi bilo zgrajeno zgolj na medsebojnem spoštovanju. Priznati mi moraš, da so prijateljstva med mladostniki navadno zgrajena predvsem le na simpatijah in čustvih. Iz tega razloga pa mi moraš tudi pritrditi, ko trdim, da je med fantom in dekletom zelo težko ohraniti prijateljstvo idealno in neporečno.

S tem pa nikakor ne trdim, da med fantom in dekletom tako idealno prijateljstvo ne bi bilo mogoče. Spominjam se fantov, ki so postali pravi heroji prijateljske zvestobe, ko so živeli med umazaniam in pokvarjenim svetom, pa jih je misel na dekle ohranila čiste in močne!

Mnogo jih je že padlo ...

Prestrogo bi torej sodili mlade ljudi, če bi trdili, da je brez ljubezni sploh nemogoče prijateljstvo med fantom in dekletom. Skupno delo, služba, šport, medsebojna pomoč in podobne vezi pripomorejo, da postane ta fant in dekle dobra prijatelja in nič drugega. Vendar pa ponavljam, da postanejo taka nedolžna prijateljstva lahko kaj kmalu nevarna. Mnogo oseb v mladih letih je padlo, ker so se tolažili, češ da je samó prijateljstvo, a je bila prava počutnost, ki se je skrivala pod nedolžnim videzom. Saj ni nič čudnega, če pride do padca, ko se taka »prijateljka« pogosto shajata in se tako vedno bolj drug na drugega navežeta. Kaj kmalu v taki intimnosti začne ta ljubimkanjem in si pri tem marsikaj dovolita, česar bi si kot prijatelja ne smela.

Dragi mladi prijatelj! Kako je pa v tvojem primeru? Glej, ti si še zelo mlad, morda še niti vojakov nisi odslužil. Nagnjenju, ki se javlja v tebi, še dolgo ne boš mogel slediti, ko je do zakona še vendar daleč! Ali pa boš zmožni še dolga leta ohranjati resnično prijateljsko vez z dekletom brez primesi čutnih teženj, ki tako neizprosno zahtevajo svoje ...?

Ne varaj sam sebe!

Poznam Te in vem, da si idealen. Sam sebi se zdi dovolj močan, ko slušiš osrečujoče ljubezensko čustvo v sebi, toda ne va-

Nič mi ne škoduje ...

V oktobru 1925 so pripovedovali po časopisih, da je umrl najmočnejši človek na svetu, ki mu je bilo ime Sigmund Breitbart in so ga imenovali »kralj železa«. Mož je razkazoval svojo silo le po največjih evropskih mestih. Lomil je železne drogeve kakor slamnate bilke, trgal verige z zobmi, zabijal žeblice v les z golo pestjo, nosil na svojih plečih avto, v katerem je sedelo pet oseb ... Z zobmi je vlekel tovornjak, ki je bil natlačen z ljudmi ...

Toda ta evropski Samson je umrl star komaj 42 let. — Zakaj? — Zastrupila se mu je kri. Nekeč se je v gledališču, kjer je razkazoval svojo moč, zbedel v koleno ob rjast žebliček. Najprej se zato še zmenil ni; zdelo se mu je malenkost. Ko je koleno oteklo, so drugi poklicali zdravnika, ki je takoj videl, da je položaj resen. Najboljši zdravniki so že naslednji dan zmajevali z glavami ob njegovi postelji: »Noga mora proči, če ga hočemo rešiti ...«

Sigmundu so odrezali nogo, a zamlal Ubog, neznanen žebliček ni miroval, dokler ni podrl tega orjaka in ga spravil v grob. Majhen, neznan žebliček iz železa, katerega je Sigmund lomil kot trhel les ...

Nauk žeblička ...

Kaj neki pomeni ta zgodba? Da, mnogo nam lahko ta rjasti žebliček pove!

Marsikateri katoliški fant ali katoliško dekle ima sebi za tako trdnega v krščanskem prepričanju, da samozvestno zagotavlja: »Nobena reč me ne more omajati! Lahko imam kakršno koli brezverno družbo, lahko berem katero koli knjigo ali ča-

sopis in še tako umazana knjiga me ne umaže. Sploh mi zlepa nobena reč ne škoduje ...«

Podobno je gotovo mislil tudi močni Sigmund Breitbart, ko je lomil železne drogeve in se norca delal iz njih. Če bi mu takrat kdo pokazal droben žebliček in mu rekel: »Tale te bo ukrotil, bo tvoja smrt,« bi se mu bil jekleni borec gotovo smejal.

Strup neopazno deluje ...

Prav tako brezskrbno delajo tisti, ki berejo brezverske ali protiverske časopise. Nekega dne se skoraj neopazno kakor mali žebelj zabode v spomin, v dušo, čudna, kriva misel, ki si jo bral v knjigi ali v časopisu. V začetku se tega komaj zavedaš, če se sploh kaj zavedaš. Dušeslovci pravijo, da se je bežna misel vtisnila samo v podzavest. Zdelo bi se, da bo strupena misel ostala tu in se vedno skrivala v podzavesti. Toda bridko res je, kar pravi neki modrijan: »Nobena misel ne umrje.«

Z drugimi besedami povedano: V tebi je nastalo, se zgostilo in utrilo drugačno, nasprotno prepričanje, ki uniči tvoje dosedanje mnenje in tvojo dušo lahko pahne v pogubo.

Zdaj bi bilo treba dati odrezati tudi najdražji ud po pravilo: »Ako te tvoja noga ali roka pohušuje, jo odsekaš in vrzi od sebe ...« Potrebna bi torej bila temeljita in neusmiljena operacija tvojega duha!

Morda pa je že prepozno? Zdravniki bodo morda rekli nekaj takega, kot so rekli najmočnejšemu možu sveta: »Prepozno smo bili poklicani ...«

Kako je z modo?

Moda ima namen, da varuje človekovo zdravje, njegovo sramežljivost in dostojnost. Vse tri zahteve so utemeljene v človeški naravi. Skoraj pri vseh narodih jih najdemo. Važne so za ljudi vseh krajev in časov. Na razvoj različnih načinov oblačenja so vplivali trije vidiki: prvi se nanaša na človekovo telo, drugi na njegovo dušo, tretji pa je predvsem umetniški ali lepotni.

Vremenske neprilike

Telesni ali zdravstveni vidik oblačenja je odvisen od podnebja in njegovih sprememb ter od vseh drugih zunanjih vplivov, ki povzročajo neugodje in bolezen. Vendar pa zdravstveni vidik ne sme opravičevati obžalovanja vrednih žalitev čuta sramežljivosti, posebno ne na javnih prostorih. Gre za prestopke, ki se jih dobro vzgojen človek ne more rešiti drugače, kakor da zaradi naravnega notranjega razburjenja na zunaj od sramu zardí. Prav tako ne moremo samo iz lepotnih ozirov opravičiti takega načina oblačenja, ki je zdravju škodljiv. Splošna načela sramežljivosti se morajo umakniti samo tedaj, kadar je potrebno zdravniško zdravljenje. Vendar pa mora tudi to vedno upoštevati potrebne npravne predpise.

Sramežljivost

Drugi namen obleke je zavarovati sramežljivost, ki je varuhinja npravne pošte-

raj se in se nikar ne igra s svojo usodo in z usodo nje, o kateri praviš, da jo ljubiš!

Morda si že poskušal ustavljati se tem prvim klicem srca, pa ti kar ni bilo mogoče. Kako pa misliš, da boš gospodar nad samim seboj takrat, ko se bo razplamtela strast? Meniš, da bo lahko ostati sredi pota?

Prijatelj mladine pripoveduje: »Poznal sem neko resno in umerjeno dekle. Po poklicu je bila uradnica. Večkrat mi je pravila, da nima nobenega fanta, pač pa samo prijatelja, s katerim se vse pogovorita in si zaupata. Vprašal sem jo: »Pa res ni nič drugega med vama kot golo prijateljstvo?« Ogorčeno me je zavrnila: »Kaj vendar mislite o meni?« Seveda sem se ji dostojno opravičil. — Naslednje leto je ta idealna prijateljica postala nezakonska mati in še danes ni poročena. Prijatelj jo je zapustil, potem ko je izpolnil »prijateljske« dolžnosti.«

nosti in obramba pred neukročeno počutnostjo. Noben resen dokaz ne podpira mnenja, da je sramežljivost le sad vzgoje in napačno pojmovanje dejanskega življenja, samo izrodek kulture in vaba k zlorabi poštenja ter vir hinavščine.

Nravni pomen sramežljivosti je v prirojeni, bolj ali manj zavestni težnji, braniti svoje telo pred poželjivostjo drugih in ga ohraniti za modre, vzvišene cilje Stvarnika, ki jih je On sam zavaroval s čistostjo in sramežljivostjo.

Naloga sramežljivosti

Naloga sramežljivosti je tudi, vladati nad čutnimi nagnjenji in jim gospodovati. Sramežljivost je naravna obramba in neporušno obzidje čistosti, predstraža, ki človeka stalno opozarja na nevarnosti, ki preté čistosti. Gotova, samo po sebi častna dejanja zagrinja po božji volji s tajnim zagrinjalom in molkom, da bi tako človek ohranil spoštovanje do vzvišenega namena, ki jih imajo ta dejanja.

Sramežljivost, ki hrani tako velike zaklade, mora zopet zavzeti svoje važno mesto in zavladati tudi nad novimi načini oblačenja — nad modo.

Dostojnost je tretji namen obleke. Dekle čuti potrebo, da poudarja pri oblačenju telesno lepoto in dostojanstvo svoje osebe. Pri tem pa je treba odstraniti tudi vsako željo, druge zapeljivati. Dostojanstvo človeške osebe je važnejše kot telesna lepota. Zato ima tudi prednost pred njo.

Od obleke, ki zakriva telesne nepopolnosti, pa mladina zahteva, da je izraz mladostnega sijaja, življenjske pomladi in tudi prikupna, vendar tako, da ne žali sramežljivosti.

Za dobro voljo

Učitelj vpraša Jakoba: »Zakaj imamo ušesa na glavi?«

Jakob odgovori: »Da bolje vidimo.«

»Tega pa ne razumem,« se začudi učitelj.

»Tako je,« potrdi Jakob. »Če bi ne imel ušes, bi mi klobuk zlezal prav na nos in tako ne bi videl ničesar.«

V šoli so pisali spis z naslovom: »Naša družina«. Metka je začela tako: »V naši družini smo trije: oče, mati in jaz. Jaz sem najmlajša ...«

NEKAJ O FILMU:

Takšen bi naj bil film!

Film je ena izmed najvažnejših modernih iznajdb, ki ima čudovit vpliv na mišljenje sodobnega sveta. Zato je razumljivo, da so tudi papeži kmalu spoznali, kako važno vzgojno sredstvo je filmska umetnost. Iz tega razloga so zadnji papeži pogosto govorili o pomenu in vlogi dobrega filma pri krščanskem oblikovanju sodobne družbe. Zlasti papež Pij XII. je pogosto v svojih govorih opozarjal kristjane na dolžnosti, ki jih imajo do filma.

Po njegovih smernicah bi mogli jasno razbrati, kakšen naj bi bil film, da ga more kristijan podpreti in vključiti v krščanski vzgojni program.

Po vsebini se mora film ozirati na človeka. Človek nujno hrepeni po resnici, dobroti in lepoti. Čim več resnice, dobrote in lepote ima kak film, tem bolj je vzoren, idealen.

Tako bi mogli deliti po vsebini filme na štiri skupine: poučni film, film iz življenja ljudi, verski film in film, ki predstavlja zlo.

Poučni film

Namen poučnega filma je, obogatiti predvsem spoznanje in znanje gledalca. Če hoče to doseči, mora vsebino podajati nazorno, jasno, natančno in razumljivo. Upoštevati mora tudi metodo poučevanja in pravila umetnosti. Dobri poučni filmi so navadno povsod dobrodošli, ker tešijo ljudstvu željo po izobrazbi in znanju.

Važno snov za poučni film nudi narava, ker ima v sebi neizčrpne zaklade dobrote in lepote, obenem pa kaže vsemogočnost in neskončno popolnost njenega Stvarnika. S pomočjo tehničnih priprav more film nazorno predstaviti čudovito skladnost stvarstva in popeljati gledalce v neizmerne prostore vseirja ali jih potopiti v skrivnostne globine človekovega življenja.

Ogledalo narave

Posebno privlačni so filmi, ki živo predstavljajo nepoznane svetove, veličastvo visokih gor, srdito divjanje viharjev na morju, puščobo mrzlih, ledenih krajev, neizmernost neprodornih pragozdov, žalost peščenih puščav, lepoto cvetlic, krasoto slapov, sijaj jutranje in večerne zarje. Slike takih filmov se prav tako vtisnejo v dušo kakor vtisi, ki jih dobimo na potovanju.

Tudi skrivnosti iz kraljestva živali, ki živé v gozdovih, v puščavah, v rekah in globinah morja, budé v nas občudovanje in bogaté naše znanje.

Končno morejo filmi poseči tudi v življenje človeka samega, v njegov organizem, njegovo zanimanje, delo, ki ga opravlja, v bolezní, kako nastajajo in kako se zdravijo.

Važni so še kulturni filmi, ki opisujejo različne rase, nravi, običaje narodov, civilizacije, načine dela in obdelovanja zemlje, trgovske poti po zemlji, morju in zraku, razne vrste bivališč: od navadnih lesenih ali z blatom ometanih kolib do preprosto zidanih hiš, do stavb, ki so biseri sodobne umetnosti, in do nebotičnikov današnjih velemest. Umetniško in spretno izdelan film more gledalcu dati vse to, kar pričakuje od njega.

Balonski satelit je viden

Ameriški balonski satelit »Odmev I«, ki je bil izstreljen 12. avgusta in ki je že nekaj večerov viden tudi pri nas na Koroškem kot svetla zvezda večernica, je na svoji poti nekako nad Afganistanom zašel za nekaj minut v zemeljsko senco. V prihodnjih tednih je pričakovati, da bo senca postajala vedno večja in balonski satelit bo potem popolnoma neviden. Kasneje pa bo zopet toliko spremenil svojo smer, da se bo postal zopet viden. To izmenjavanje bo trajalo predvidoma celo leto, kolikor računajo, da bo satelit ostal v vseirju.

Vprašanje pa je, kako bo satelit prenesel spremembo temperature, ki se pojavi v trenutku, ko satelit zaide v zemeljsko senco. Med sončnim obsevanjem kroži satelit pri +110° C, pri prehodu v zemeljsko senco pa pade temperatura v trenutku na -60° C.

Balonski satelit kroži sedaj v višini okrog 1600 km. Velik je približno toliko kot desetnadstropna hiša, a tehta le 60 kg. Vsak dan se približa zemlji za 2 in pol kilometra.

OBIŠČITE PLIBERŠKI SEJEM - 4. in 5. septembra 1960

Kranjski kvintet

Vino - kava - sendviči - pečene piške na ražnju
na pliberškem sejmu pri **BREZNIKU**

Vsem kmetom:
Pod najugodnejšimi pogoji Vam dostavljam vse kmetijske proizvode, tudi umetna gnojila in semena.
Zamenjujem moko za žito.

Fa. KARL FERRA
KMETIJSKI PROIZVODI **PLIBERK - BLEIBURG** Podružnica Postgasse 13

RADIOAPARATE,
ŠIVALNE STROJE,
KOLESA,
MOPEDE VSEH VRST,
KMETIJSKE STROJE,
GRADBENI MATERIAL,
VSE ZA GOSPODINJSTVO
IN ŠOLO
ZELO VELIKA IZBIRA
V TRGOVINI

FRANCE RUTAR
V DOBRLI VESI — EBERNDORF

NA ŽELJO DOSTAVLJAMO
VSE BLAGO NA DOM

Obiščite mojo razstavo na Pliberškem sejmu!

Schlossbräu
Kärntner Braustätte der
Göfser-Brauerei AG
Sonnendörf
bei Bleiburg

Vsak obiskovalec pliberškega sejma bo pil
SCHLOSSBRÄU-PIVO!

Obiščite ob pliberškem sejmu

urarskega mojstra
Feitz Nedwed

PLIBERK — BLEIBURG
Telefon 277

Ure vseh vrst; zlati, srebrni in umetni okraški; vsakovrstni optični predmeti; foto potrebščine; dobavitelj očal bolniškim blagajnam.

Josef Reiter's Erben

ŽAGA - TRGOVINA Z LESOM IN IZVOZ LESA

Pliberk - Bleiburg
Telefon 223

KROJAŠKI MOJSTER

Jernej Friedrich

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

se priporoča za izdelavo oblek, razne vrste blaga na zalogi. - Izdelam kvalitetno! - Cene solidne!

OPEKARNA PLIBERK — BLEIBURG
Lastnik:

Johann Krausler

DRVEŠA VES (Ebersdorf) pri PLIBERKU
Telefon 234

Izdelujemo:

- ZIDAKE
- VOTLE ZIDAKE, 5-kratne
- VOTLE ZIDAKE, 4-kratne
- ZIDAKE ZA VMESNE STENE
- PEČENICE, ZLEBNIKE

Dobavljamo prvovrstno opeko po najnižjih dnevni cenah ter zagotavljamo svojim odjemalcem najboljšo postrežbo.

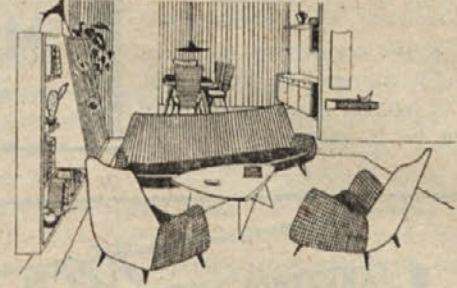

Skozi vsa leta vas oskrbuje z umetnimi gnojili, semenjem, krmili, vseh vrst stroji in raznim orodjem vaša

Kmečko-gospodarska zadruga Pliberk r. z. z o. j. in podružnica v Šmihelu

Odkupuje žita in druge kmetijske pridelke.

Železo - barve -
gradbeni material
Ph. Zwick Pliberk - Bleiburg

Priporoča se stavbeno in pohištveno mizarstvo

Janez Leitgeb
ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

Izredna kvaliteta! — Cene zmerne!

Kadar pridemo v PLIBERK, obiščimo gostilno „BRUCKENWIRT“, v Šmihelu pa gostilno „SERCER“

gostilničarka

Milka Mlinar

Prijazna postrežba — dobre kvalitete!

V novih okusno urejenih trgovskih prostorih v Šmihelu kupujemo pri

Kušej Terezija - Franc

Trgovina z mešanim blagom in tekstilijami — Bogata izbira — Zmerne cene

Želiš dobro jedačo in dobro kapljico?

To dobiš pri
Brezniku
na pliberškem sejmu!

Obiščite razstavo

- o GOSPODARSTVU
- GOSPODINJSTVU
- in TEHNIKI

NA PLIBERŠKEM SEJMU
pri domači tvrdki

Johan Lamšek

ST. LIPŠ (TIHOJA 2),
p. DOBRILA VES, Koroška

Avtomobilska popravilnica, vodovodna inštalacija, nadalje prodaja motornih vozil, koles, šivalnih strojev, sanitarne naprave pri

Hans Visatschnig

PLIBERK — BLEIBURG

Anton Mader's Nachf.
PLIBERK — BLEIBURG

Vse za šolo, zvezke, knjige — molitvenike — pisarniške potrebščine — ročne torbe — aktovke

Obiščite ob pliberškem sejmu

Trgovsko hišo **HERZELE**

PLIBERK - BLEIBURG

Največja izbira vseh vrst blaga za moške in damske obleke, konfekcija in špecerija

Brata OPETNIK Pliberk

Krojač Čevljar

Krojaštvo za moške in ženske obleke. Velika zaloga cenenejšega najfinjšega blaga. — Bogata izbira.

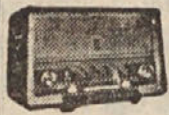
Velika zaloga trpežnih in luksuznih čevljev po zelo ugodnih cenah. — Solidna in hitra popravila.

MNOGO IZREDNIH PONUDB!

Vse, kar potrebujete, po tako nizkih cenah kot še nikoli

v trgovski hiši **KRAUT** Pliberk - Bleiburg

Na sejmsko nedeljo je trgovina odprta ves dan. Na sejmu nimamo stojnice! Poglejte naše letake!

Naše novosti na pliberškem sejmu

Nudimo nove Puch-mopede, dvosedežne in razne druge, šivalne stroje vseh vrst, televizijske aparate (Fernsehapparate), radio aparate, pralne stroje in hladilnike. Na zalogi imam tudi Joka-žimnice.

Pri obisku pliberškega sejma si oglejte tudi NAŠO STOJNI-
CO. Sami se boste prepričali, da dobite res dobro blago po
nizkih cenah v DOMAČI TRGOVINI IN GOSTILNI

Blažej

Na pliberškem sejmu imamo lastno stojnico!
LIBUČE, tel. 302

Električne napeljave, hišne
instalacije, strelovode, po-
pravila in navijanje motor-
jev vam oskrbi najbolje in
najceneje

Elektro-trgovina

HOLLAUF

PLIBERK — BLEIBURG

Andrej Urbas

Velikovec, Tel. 512

Avtomatično žično stiskalnico za
silo-krmo in moderne hlevske napra-
ve si oglejte na

Pliberškem sejmu!

Radio Celovec

PONEDELJEK, 5. 9.: 14,00 do
14,45 Poročila, objave. Pregled
sporeda. — Slovenske pesmi. (Po-
je Centralni zbor SPZ) — 17,55 do
18,10 Za našo vas. — TOREK,
6. 9.: 14,00—14,30 Poročila, ob-
jave. — Po tajinstvenih stezah na-
še koroške domovine. — SREDA,
7. 9.: 14,00—14,45 Poročila, ob-
jave. Nasveti za delo na domačem
vrtu. — Kar želite, zaigramo. —
ČETRTEK, 8. 9.: 14,00—14,30 Po-
ročila, objave. — Koroški kulturni
obzornik. — PETEK, 9. 9.: 14,00
do 14,45 Poročila, objave. — Ko-
gar zanima. — SOBOTA, 10. 9.
09,00—10,00 Od pesmi do pesmi —
od srca do srca. — NEDELJA,
11. 9.: 07,30—08,00 Duhovni na-
govor. — S pesmijo in glasbo po-
zdravljamo in voščimo.

Filmi

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 3. 9.: *Frankenstein*
(III). — Nedelja, dne 4. 9.: *Pedro*
und die Weiberröcke (IVb). —
Sreda, dne 7. 9.: *Sturm über dem*
Nil (III).

Borovlje

Sobota, dne 3. 9.: *Geheimaktion*
„Schwarze Kapelle“ (IV). — Ne-
delja, dne 4. 9.: *Ich bin kein Ca-*
sanova (IV). — Torek, dne 6. 9.:
Der Frosch mit der Maske (IV). —
Četrtek, dne 8. 9.: *Das Testament*
des Grafen von Monte Christo
(IVa).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 3. in 4.
sept.: *Eine Reise ins Glück* (III).
— Torek in sredo, dne 6. in 9. 9.:
Wenn Mädchen reif zur Liebe
werden (V).

St. Jakob v Rožu

Sobota in nedelja, dne 3. in 4.
sept.: *Frauensee* (IVa). — Sreda,
dne 7. 9.: *Die Todesfalle von*
Hongkong (III).

MALI OGLASI

Pri šivanju in vezenju z Bor-
letti vam bo vsako delo dobro
izpadlo.

Poletni ostanki, delno za polo-
vično ceno v Celovcu pri: Sattler
am Heuplatz.

Londonski težak Stanley Wil-
son je pri nogometnih stavah za-
del 175 milijonov lir. Za ta dobi-
tek je žrtvoval en penny ali nekaj
manj ko 70 grošev.

4336 razstavljalcev na Dunajskem velesejmu

Dunajski velesejem, ki bo letos od 4. do
11. septembra, kaže izredno dobro udelež-
bo. Prijavljenih je 4336 razstavljalcev, od
tega 1467 tvrdk iz inozemstva (1062 iz
EWG držav, 305 iz EFTA držav, 17 iz
vzhodnega bloka in 83 iz prekomorskih
držav). Razstavljalci iz Avstrije prihajajo:
2402 z Dunaja, 150 z Nižje Avstrije, 104 z
Gornje Avstrije, 58 s Tirolskega, 57 s Šta-
jerskega, 50 s Salzburgskega, 27 iz Vorarl-
berga, 17 s Koroškega in 4 z Gradišanske,
skupaj 2869 razstavljalcev.

Poseben rekord predstavljajo inozemske
posebne razstave, katerih je letos 19. Na
razstavišču narodov razstavlja: Zahodna
Nemčija, Češkoslovaška, Danska, Vzhodna
Nemčija, Francija, Irak, Italija, Jugosla-
vija, Koreja, Maroko, Poljska, Romunija,
Švedska, Švica in Madžarska. Na razstavi-
šču IX razstavlja Indija in Zvezna arabska
republika. Združene države ameriške in
Sovjetska zveza imata lastne paviljone. Ko-
reja in Zvezna arabska republika prirejata
letos prvič posebno razstavo na Dunajskem
velesejmu.

Dunajski mednarodni velesejem je prvič
odprl svoja vrata leta 1921 in je od tedaj
pa vse do danes vzorčni sejem, ki se ga ude-
ležujejo vse tri gospodarske panoge: indu-
strija, obrt in kmetijstvo. Tako predstavlja
na svojih razstavah vse potrošniške artikle

in možnosti za investiranje vseh vrst. Letos
je razstavljenih čez 200.000 različnih vzor-
cev, ki so večinoma avstrijski izdelki, v o-
stalem pa je videti izdelke, ki jih 20 raz-
ličnih držav v prvi vrsti izvažajo. Pregledna
razčlenitev in strokovna razdelitev omogo-
čata, da kupec more naglo in temeljito po-
izvedeti za kakovost, ceno in dobavne po-
goje.

Avstrijske železnice nudijo obiskovalcem
Dunajskega mednarodnega velesejma 25
odstotni popust.

Sovjetska zveza bo izstrelila še celo vrsto
vsemirskih raket, ki se bodo vse morale
vrniti na zemljo, šele potem bo poletel prvi
človek v vesolje, je izjavil v Moskvi sov-
jetski znanstvenik Topšev.

Velika sejna dvorana v palači Združenih
narodov v New Yorku bo kmalu premajh-
na. Prvotno je poslalo na glavno zasedanje
svoje delegate 51 držav, do sedaj pa je nji-
hovo število naraslo na 84 in do jeseni se
bo pridružilo tem najbrž še 12 novih afri-
ških držav.

Oglašuj v našem listu!

STROKOVNA TRGOVINA ZA
DEŽNA OBLACILA
Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, da-
me in otroke v največji izbiri! Gumijasta
oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Največja izbira blaga!

Zelo znižane cene!

Letno blago in perilo!

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Precht)

BORLETTI

senzacionalni šivalni stroj, ki veže žive
podobe. Stroj, s katerim je igraje lahko
ravnati, ki veže, krpa, šiva na ometico,
dela gumbnice, šiva gumbce, in vam olaj-
šuje vsa šivalna dela. Šivalni stroj z
največjo preciznostjo in lepoto oblik.
Ugodno plačevanje na obroke. Zamenja-
va s starimi šivalnimi stroji. Predvaja-
nja pri firmi Max Kirchhofer, Klein St.
Paul in v vseh strokovnih trgovinah.

Najnovejše kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje. Gospodinske po-
trebčine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Gostinski obrati, gospodinje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah
nabavite manjkajočo opremo

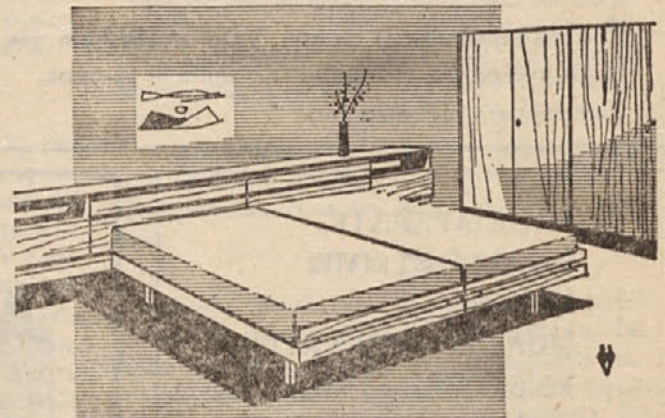
v trgovini s preprogami

RADLMAYR

VILLACH

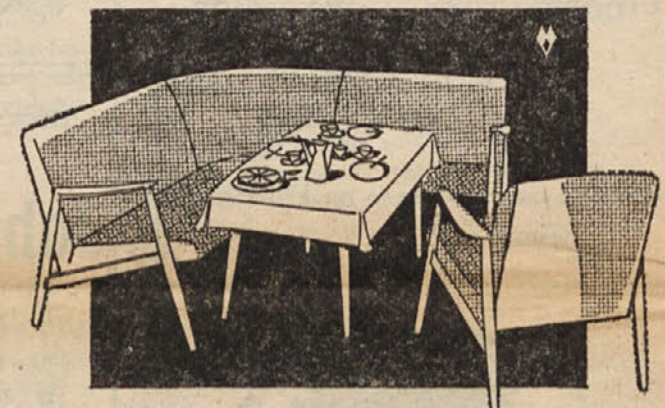
STADLER

Möbel

Was gibt es Neues!

Die herrlichen Abende sollten Sie zu einem näheren
oder weiteren Spaziergang nützen — als Ziel schla-
gen wir vor: Unsere Schaufenster mit wohlfertig
aufgestellten Möbeln. Und weil überall die Preise
dabeistehen, können Sie auf dem Nach-Hause-Weg
Pläne schmieden. Wir schicken Ihnen aber auch
gern umfangreiches Bildmaterial zu, wenn Sie uns
Ihre Wünsche auf einer Postkarte schreiben; das ist
genau so unverbindlich wie ein Schaufensterbummel.

Gute Sitten

Die Gastfreundschaft gehört zu den guten Eigen-
schaften unseres Lebens. Zu solchen Treffen am
„runden Tisch“ paßt die ideale Eckgarnitur.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigen de Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhang-stoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

Radio aparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih
oblog in raznih drugih vrst blaga
za opremo sob

Plačilne olajšave!